

ZEM VIENA SPĀRŅA

INFORMATĪVI LITERĀRS IZDEVUMS „BAZŅNĪCAS UN KULTŪRAS DZĪVES AKCENTI RETROSPEKTĪVĀ SKATĪJUMĀ” – KURZEMNIEKIEM UN NOVADA VIESIEM. VISIEM LABAS GRIBAS CILVĒKIEM IZDEVUMA RADOŠAS IEROSMĒS VIETA –LIEPĀJAS VĀCU UN LATVIEŠU TIKŠANĀS CENTRS

„CIK BRĪNĪŠKA, KUNGS, IR TAVA ŽĒLASTĪBA!
CILVĒKU BĒRNI NĀK PIE TEVIS UN GLĀBJAS TAVU SPĀRŅU PĀVĒNĪ!” /PSALMS 36:8/

„WIE KÖSTLICH IST DEINE GÜTE, GOTT./
DASS MENSCHENKINDER UNTER DEM SCHATTEN DEINER FLÜGEL ZUFLUCHT HABEN!” /PSALM 36:8/

UNTER EINEM FLÜGEL

Liebe Mitglieder des Deutsch-Lettischen Begegnungszentrums Liepaja, Freunde und Partner, ich bedanke mich für die Zusammenarbeit!
Freudiges und gesundes Neues Jahr!

Vereinsvorsitzende Taisija Hristolubova

Mīļie Liepājas vācu-latviešu tikšanās centra biedri, draugi un sadarbības partneri!
Paldies par sadarbību! Priecīgu un svētīgu Jauno gadu!

Taisija Hristolubova, biedrības priekšsēdētāja

Bez pagātnes nav nākotnes

Daži iespāidi no Starptautiskās konferences Magdeburgā

Šīs sen zināmās gudrības nozīme kļūst skaidra, ja cenšas rīkoties ar skatu nākotnē. Jo bez atbildības pilna un godīga pagātnes izvērtējuma turpmāka attīstība nevar sekmīgi notikt. Tāpēc Liepājas vācu-latviešu tikšanās centrs (VLTC) jau pirms 17 gadiem izvirzīja mērķi - apzināt vācu izcelsmes iedzīvotājus, kuri dzīvoja Liepājā un tās apkārtnē līdz 1930./41.g., – lai turpinātu kopt un popularizēt vēl aizsniedzamo, bet izkaisīto kultūras mantojumu, lai veicinātu mūsu daudznacionālajā zemē savstarpēju saprašanos. Tā izveidojās labi kontakti ar daudzu valstu ceļotājiem, kuri mūs apmeklēja. Pašlaik mums ir ilgstoši sakari ar cilvēkiem, kuru "saknes" atrodas šajā apkaimē, starp tiem ir *Berg, Bertschy, Adolphi, Bienenmann-Bienenstamm, Christiani, Draht, Katherfeld, Reimer, Reader, Seligmann, Schmeling, von Tiesenhausen**, *von Malm* un citu ģimeņu locekļi. Savu iespēju robežās cenšamies viņus atbalstīt. Viņu uzturēšanās laikā Liepājā ir izdotas vairākas publikācijas divās valodās, kuras tiek iekļautas informatīvos materiālos par mūsu pilsētu.

2009.gadā VLTC kļuva par Darmštates Vācbaltu biedrības

(DVB) asociēto locekli. Mums tas ir gods un vienlaicīgi arī stimuls turpināt iesākto ceļu. DVB izveidojās no *Vācbaltu apvienības*. Kopš biedrības dibināšanas, pirms 60 gadiem, izvirzīts mērķis – attiecību ar Baltijas valstīm attīstība un kopšana, kas izriet no gadsimteņiem ilgās kopējās vēstures, kura nav brīva arī no maldiem un zināmas vainas sajūtas, jo daļiņās atšķirīgos uzskatos, lai gan dažiem vācbaltiem toreizējā dzīvē Baltijā vēl šodien tēlojas idilliskās krāsās. Pateicoties abpusējai sapratnei, aktuālās vēstures zināšanu deficītu vajadzētu novērst, lai tas mūs nenomāktu turpmāk.

Šādā iepazīšanās un saskaņas gaisotnē, ar skatu nākotnē, no 2010.gada 15. – 17.oktobrim Magdeburgā notika 15. starptautiskais kongress (sesija) par tēmu „Vācbaltu dzīve un darbība mācību un studiju procesā un tā pētīšanā Latvijā un Igaunijā mūsdienās”, kurā piedalījās kompetenti eksperti. Baltiju pārstāvēja pazīstami zinātnieki: profesori – Ilgvars Misāns, Ojārs Spārītis un Gvido Štraube. Viņi ziņoja, kā un cik intensīvi tiek pētīta, novērtēta, tālāk veicināta un attīstīta Baltijas vācu tautības

grupas dzīve un tās darbība šeit. Referātus noklausījās dažādu Baltijas vācu kultūras biedrību pārstāvji.

Es forumā runāju par mūsu kultūras biedrības ieguldījumu, tā nozīmi, par M. P. Berči piemiņas gada norisi Liepājā un pasākuma lielo rezonansi.

Dalībnieki secināja, ka kopīgām pūlēm, izmantojot mūsdienīgas tehnoloģijas, šim darbam jāsaņiedz vēlami rezultāti. Tā kā daudzi vēsturiskie dokumenti rakstīti vācu valodā un pastāv plaši un daudzveidīgi kontakti ar Vāciju, atbilstoši mūsdienu vajadzībām jāaktualizē un intensīvi jāattīsta vācu valodas apmācība. Šajā virzienā mums vēl ir daudz darāmā. ●

Taisija Hristoļubova
No vācu valodas tulkoja
Elvīra Spinga

* Baltijā, kā arī Austrijā pēc Republikas pasludināšanas un patstāvības atzīšanas tika likvidēti augstmaņu tituli. Citādi tas bija Vācijā, kur tie palika kā pielikums pie uzvārda.

VELTĪJUMS

Baltvāciešu izceļošanai uz Vāciju – 70

Nesen tika plaši svinēta Latvijas Republikas 90 gadu jubileja, atspoguļojot tās attīstības ceļu. Bet rodas jautājums, proti: vai visa Latvijas vēsture sastāv tikai no senās un jaunākās vēstures neatkarīgās valsts laikā, 1918. – 1940., tai sekojošās okupācijas un deportācijas? Reizēm rodas iespaids, ka vienīgi šie ļoti svarīgie

un arī sāpīgie notikumi noteikuši nācijas kopības izjūtu. Protams, pirms 1918.gada mums nebija patstāvīgas nacionālas valsts, tā radās no vēstures gaitā veidotiem reģioniem – Vidzemes, Kurzemes un Latgales. Šo novadu iedzīvotāji savu vēsturi veidoja gadu simteņiem. Neskatoties uz to, tā pastāv cilvēku apziņā bieži tikai kā

ēna. Tagad jāiet jaunus ceļus, lai šo novadu īpatnības atkal iepazītu un līdz šim ierobežoto vēsturisko apvārsni atklātās diskusijās paplašinātu, jo blakus latviešu vēsturei ir vēl vācu, krievu, poļu, ebreju un daudzu citu tautu vēsture un skatu punkti, ar kuru palīdzību jāmeģina taisnīgi spriest par Latvijas pagātnes realitāti. Pie

Ohne Vergangenheit gibt es keine Zukunft

Einige Eindrücke von der Internationalen Tagung in Magdeburg

Der Sinn dieser altbekannten Weisheit wird klar, wenn man sich bemüht, zukunftsgerichtet zu handeln, denn ohne volle und ehrliche Auseinandersetzung mit der Vergangenheit, ohne ausgearbeitete Grundlage, ist der weitere Bauprozess erfolglos.

Aus diesem Grund hat unser Deutsch-Lettisches Begegnungszentrum Liepaja sich schon vor 17 Jahren zum Ziel gesetzt, das noch vorhandene aber verschüttete Kulturerbe unserer damaligen Mitbewohner mit deutschen Wurzeln, die in Liepaja und Umgebung bis 1930/41 gelebt hatten, zu entdecken und weiter zu pflegen. So haben wir gute Kontakte zu uns besuchenden Reisenden aus vielen Ländern aufgebaut. Wir haben jetzt dauerhafte Verbindungen zu Menschen, deren Wurzeln in unserer Gegend liegen. Besucher waren unter anderem die Mitglieder der Familien Berg, Bertschy, Adolphi, Bienenmann-Bienenstamm, Christiani, Draht, Katherfeld, Reimer, Reader, Seligmann, Schmeling, von Tiesenhäuser, von Malm, von Walter und andere. Wir haben sie nach unseren Möglichkeiten unterstützt. Im Ergebnis ihrer hiesigen Aufenthalte sind einige zweisprachige Publikationen entstanden, die im Angebot der Stadtinformation bereit liegen.

2009 wurde das Deutsch-Baltische

Begegnungszentrum in Liepaja assoziiertes Mitglied der Deutsch-Baltischen Gesellschaft e.V. (DBG) mit Sitz in Darmstadt. Für uns eine Ehre und gleichzeitig Ansporn den eingeschlagenen Weg weiter zu gehen. Die DBG entstand aus der Deutsch-Baltischen Landsmannschaft heraus. Seit Ihrer Gründung, vor 60 Jahren, verfolgt sie das Ziel – Entwicklung und die Pflege der Beziehungen mit den baltischen Ländern. Dieses erwächst aus der Jahrhunderte langen gemeinsamen Geschichte, die nicht frei ist von Irritationen, die in der Geschichte belassen werden sollten. Diese sind nur aus den damaligen Verhältnissen und Lebensanschauungen zu erklären. Diese und die noch merkbaren Defizite in den aktuellen Geschichtskennntnissen sollten in beiderseitigen verständnisvollen Handeln beseitigt werden und uns künftig nicht mehr belasten.

Dieses Kennenlernen, Abstimmen und Vorwärtsschauen entsprach der Zusammenkunft interessierter Menschen aus Deutschland und den baltischen Ländern vom 15. - 17.10.2010 in Magdeburg zur 15. Internationalen Tagung mit dem Thema „Leben und Wirken der Deutschbalten in Unterricht, Lehre und Forschung im heutigen Lettland und Estland“, zu der auch ich eingeladen wurde. Aus dem Baltikum nahmen herausragende Wissenschaftler wie u.a. die

Professoren Ojars Sparidis, Gvido Straube, Ilgvars Misans teil. Sie erläuterten wie und wie intensiv das Leben und Wirken der deutschen Volksgruppe im Baltikum und ihrer geistigen Eliten erforscht, bewertet, weiter vermittelt und weiterentwickelt wird. Die Referate wurden unterstützt durch Beiträge verschiedener Kulturvereine der baltischen Länder. Ich sprach über das Bertschy-Gedenkjahr in Liepaja, seine Durchführung und die große Resonanz.

Alle Teilnehmer schlussfolgerten, dass die gemeinsame Bemühung unter Ausnutzung der modernen Technologien wird zum gewünschten Ergebnis führen. Weil Da jedoch viele historische Dokumente in Deutsch geschrieben worden sind und viele und verschiedenartige Kontakte mit Deutschland bestehen, muß der Deutschunterricht entgegen der aktuellen Praxis intensiviert werden.

Somit ist in dieser Richtung noch viel zu tun. ♦

Taisija Hristolubova

Bemerkung: Im Baltikum, wie auch in Österreich nach der Ausrufung der Republik, wurden nach der Erklärung unserer Selbstständigkeit die Adelstitel abgeschafft, anders als in Deutschland, wo sie als Beifügung zum Familiennamen geblieben sind. /Autorin/

Gewidmet dem 70. Gedenktage seit der Auswanderung /Umsiedlung/ der Deutschbalten nach Deutschland

Vor kurzem wurde das 90. Jubiläum unseres Staates sehr breit gefeiert, wobei sein Werdegang zum Vorschein immer wieder gebracht wurde. Es entsteht aber gleich die Frage, ob die ganze Geschichte Lettlands nur aus der Vor- und Frühgeschichte, dem

unabhängigen Staat 1918-1940 und den folgenden Okkupationen und Deportationen besteht? Man bekommt bisweilen den Eindruck, als ob diese äußerst wichtigen und auch schmerzlichen Ereignisse allein das Zusammengehörigkeitsgefühl der Nation bestimmen.

Gewiß: einen eigenen Nationalstaat gab es vor 1918 nicht. Der aber entstand aus drei historisch gewachsenen Regionen: Livland, Kurland und Lettgallen. Die Geschichte dieser Regionen hat ihre Bewohner über Jahrhunderte geprägt. Trotzdem fristet sie nur

tam ir jāsaka, ka baltvācieši pieder pie vecākās mazākumtautības, jo latvieši un vācieši ir dzīvojuši kopā gandrīz 750 gadus. Viņiem ir kopēja vēsture, kura diemžēl bieži tiek noklusēta, dažreiz pat nosodīta. Par to nav jābrīnās, jo Latvijas vēsture ir bijusi tik mainīga un pretrunīga, to nereti veidojušas un noteikušas attiecības starp latviešiem un vāciešiem. Sākums šīm attiecībām, kuras varētu iedalīt vairākās fāzēs vai periodos, meklējams 13.gs. Vāciešiem tas bija kristietības laiks un maz apdzīvotas mežonīgas zemes apgūšana. Bet latviešiem tie bija augstprātīgu personu spaidi (verdžība). Līdz ar to vācu ietekmi uz mūsu zemes attīstību var novērtēt ne tikai pozitīvi, arī kā gluži drūmas ietekmes laikmetu. Tas attiecas gan uz vācu bruņinieku ordeni kristietības ieviešanas laikā, gan arī uz patvaldniecisko baltvācu muļžniecības kundzību un īpaši uz Latvijas okupāciju pēdējā kara laikā.

Taču to, ka vāciešu kultūras darbs Latvijā un Baltijā nebija virzīts centralizēti no Vācijas, bet gan gadu simteņu gaitā, izrietot no esošajām Baltijas realitātēm un prasībām, zināmā mērā eksistēja patstāvīgi un piemērojās vietējiem apstākļiem, nereti aizmirst. Vācie-

ši, kuri atnāca uz Latviju un Baltiju, lielākoties vēlējās brīvību un patstāvību, tātad bēga no Vācijas šaurības. Par to, ka viņi mēģināja veidot kopējus ceļus ar latviešiem, liecina vāciešu ieguldījums latviešu valodas un kultūras pētīšanā un popularizēšanā, piemēram, Augusts Bīlenšteins, viņa tieksme mīkstināt krievu valsts cietsirdību pret zemniecību, par ko liecina dzimtbūšanas atcelšana austrumu provincēs un atbrīvošana no verdžības.

Maz zināms arī par daudzajiem mākslas pieminekļiem, kuri vēl ir palikuši un kurus neidentificē ar vāciešiem, jo ar baltvāciešu zaudēšanu, esam pazaudējuši daudz ko no viņu kultūras slāņa, kultūras mantojuma, kas palaikam ticis arī noklusēts. Bet šodien par to ir jārunā. Mums ir svarīgi palīdzēt, īpaši jaunatnei, izskaidrot kopējo vēsturi, atrast savu identitāti. Tas jā dara nekavējoties, lai varētu celt jaunu saprašanās tiltu.

Vācu-latviešu tikšanās centrs Liepājā jau vairāk kā 15 gadus veic diezgan būtisku izziņas un izglītošanas darbu, lai popularizētu vācu vēsturi un kultūras mantojumu Latvijā. Tas mums ir svarīgi un ir mūsu centra būtisks uzdevums un īpatnība. Mūs interesē vācu valoda, kultūras kopšana un

kontakti ar vācu valodā runājošajiem, tādēļ esam atvērti dialogam. Vācu kultūras un valodas piedāvājums ir domāts visiem interesentiem, to plānojam savā ikdienā. Darbam, ko veicam, ir daudz kopēja ar citu mūsu valsts vācu kultūras biedrību veikumu, jo neesam izolēti, bet sadarbojamies, dalāmies pieredzē un viens otru atbalstām.

Gada laikā, it īpaši vasaras mēnešos, uzņēmām daudz viesu no vācu valodā runājošajām valstīm. Turpināsim uzņemt un atbalstīt tūristus, kā arī dienesta darījumos atbraukušos, pilnveidosim kontaktus ar mūsu centra regulārajiem apmeklētājiem vācbaltiešiem, jo daudzi no viņiem cēlušies no mūsu pilsētas vai tās apkaimes. Esam vairākām ģimenēm palīdzējuši sameklēt viņu senču pēdas. Viņi interesējas par dzīvi Liepājā, par mūsu biedrību, un pateicībā par viesmīlību atstāj pozitīvus ierakstus mūsu viesu grāmatā. ♣

*No "Lett-weltweit"
materāliem sagatavoja*

Taisija Hristoļubova

No vācu val. tulkoja Elvīra Spinga

MANTOJUMS

Liepājas Sv. Annas Baznīca

Liepājas Sv. Annas baznīcai ir dots Annas, Marijas mātes, vārds. Vissenāk Sv. Annas baznīca pirmo reizi minēta 1508. gadā kā vienkārša koka būve vēl katoliskā ordeņa laikā. Tā atradās kapsētas vidū – vietā, kur Līvas upes ziemeļu daļa ietecēja jūrā. Pirmais Kurzemes hercogs Gothards Ketlers 1560. gadā bija ieķīlājis Prūsijas hercogam Grobiņas apgabalu kopā ar vēl pilsētas tiesības

neieguvušo Liepāju par 50 000 guldeņu. Prūsijas pārvaldes laiks, 1560. – 1609., bija labvēlīgs Grobiņas apgabalam, ko sīki aprakstījis vēsturnieks Tečs savā darbā "Kurzemes baznīcu vēsture". No Kēnigsbergas vizitācijā uz šejieni tika norikots maģistrs Funks, lai noskaidrotu Grobiņas apgabala baznīcu un skolu stāvokli. Maģistrs konstatēja, ka Grobiņā ir mācītājs, bet Liepājā nav ne mācītāja, ne

skolas. Liepājas vecā baznīca un žogs ap to bija uz sabrukšanas robežas. Celnē atradās altāris no melna marmora un daži baznīcas piederumi. Baznīca bija patālu no apdzīvotām vietām, jo Līvas upe 16. Gs vidū bija aizsērējusi jau tiktāl, ka pie ietekas jūrā kuģošana gandrīz vairs nenotika, tādēļ iedzīvotāji pārcēlās tuvāk pie Bārenbuša un Pērkones upes grīvas, vairāk uz dienvidiem.

wie ein Schattendasein und ist im Bewußtsein der Menschen kaum präsent. Hier

gilt es neue Wege zu beschreiten, um die Besonderheit dieser Regionen wieder bekannt zu machen und so den bisher begrenzten historischen Horizont der öffentlichen Diskussion zu erweitern, denn es gibt neben der lettischen noch deutsche, russische, polnische, jüdische und viele andere Geschichten und Blickwinkel, mit der versucht wird, der Realität der Vergangenheit Lettlands gerecht zu werden. Dabei ist es zu sagen, daß die Deutschbalten zu der ältesten Minderheit gehören, denn Letten und Deutsche haben fast 750 Jahre zusammengelebt. Sie haben eine gemeinsame Geschichte, die leider oft verschwiegen oder sogar mal verteufelt wurde. Kein Wunder, denn die Geschichte Lettlands ist so wechselhaft und widerspruchsvoll gewesen und hat das Verhältnis zwischen Letten und Deutschen geprägt und bestimmt. Der Anfang dieser Beziehungen aber, bei denen man mehrere Phasen oder Perioden feststellen könnte, ist also schon im 13. Jahrhundert zu suchen. Für die Deutschen war das die Zeit der Christianisierung und Kultivierung eines wenig besiedelten wilden

Landes. Für die Letten aber war es Zwang und Okkupation von manchmal überheblichen Charakteren. Somit ist deutscher Einfluß auf die Entwicklung des Landes nicht nur positiv zu beurteilen, sondern es gibt durchaus düstere Kapitel deutschen Wirkens. Das gilt sowohl für die Zeit der Christianisierung durch den Deutschen Ritterorden, als auch für die selbstherrliche Herrschaft des deutsch-baltischen Adels und besonders für die Zeiten deutscher Besetzung Lettlands im letzten Krieg.

Daß aber die Kulturarbeit der Deutschen in Lettland und im Baltikum nicht eine zentral gesteuerte aus Deutschland war, sondern sich im Laufe der Jahrhunderte angesichts anderer Realitäten und Anforderungen im Baltikum in gewisser Hinsicht verselbständigt und auch an das Land angepasst hat, vergisst man gerne. Die Deutschen, welche nach Lettland und ins Baltikum gegangen sind, gingen oft auch zu einem grossen Teil wegen der Aussicht auf Freiheit und Eigenständigkeit dorthin, sind also einem zu engem Deutschland entwichen. Daß diese auch versucht haben, mit den dort ansässigen Letten gemeinsam neue Wege zu bauen, davon zeugt das Bemühen der Deutschen um

die Erforschung und Fixierung der leitiischen Sprache und Kultur z. B. durch August Bielenstein, und in den Bestrebungen die Härten der im russischen Reich üblichen Bauernbehandlung zu mildern, was die ca. 30 Jahre frühere Befreiung von der Leibeigenschaft in den Ostprovinzen gezeigt hat, u. a., worüber man nicht genug noch informiert ist, besonders was die jüngere Generation anbetrifft, wovon einige Umfragen zeugen. Man weiß auch wenig von den zahlreichen Kulturdenkmälern, die noch geblieben sind, oder man indifiziert sie mit Deutschen nicht, denn mit dem Verlust der Deutschbalten haben wir auch viel von der Kulturschicht verloren. Im Laufe der Zeit ist auch vieles vom Kulturerbe verloren gegangen, zeitweise wurde es auch verschwiegen. Mit der neuen Zeit aber soll man darüber reden. So ist es eine wichtige Aufgabe für alle, vor allem jungen Leuten durch Aufklärung über die gemeinsame Geschichte zu ihrer Identität zu verhelfen. Es ist aber sehr dringend zu tun, um eine neue Verständigungsbrücke zu bauen.

→32

Geschichte der St. Annenkirche

Die St. Annenkirche in Liepaja hat den Namen der Hl. Anna, der Mutter der Hl. Maria erworben. Die St. Annenkirche wurde im Jahre 1508 zum ersten Mal als einfacher Holzbau erwähnt, entstammt noch aus der katholischen Ordenszeit. Die Kirche befand sich mitten im Friedhof, wo der Lyvastrom im Norden die See erreichte.

Der erste Herzog von Kurland Gothard Kettler hatte 1560 die ganze Grobinsche Region an den preussischen Herzog für 50.000 Florin verpfändet. Die Preussische Verwaltungszeit zwischen 1560 1609 war für die Grobinsche Region sehr günstig gewesen, worüber der Historiker Magister Ludwig Tetsch in seinem Werk "Die

Kirchengeschichte Kurlands" ausführlich beschrieben hatte. Aus Königsberg wurde der Visitator Magister Funk delegiert, um die Kirchen – und Schulverhältnisse in der Grobinschen Region zu prüfen. Er stellte fest, daß Grobin einen Pfarrer hatte, doch in Libau es weder einen Pfarrer, noch eine Schule gab. Die

MANTOJUMS

Maģistrs Funks norīkoja Grobiņas mācītāju apkalpot kā Grobiņas, tā arī Liepājas baznīcu, kamēr būs norīkots kapelāns, kurš varēs Liepājā noturēt dievkalpojumu svētdienās un svētku dienās. Par pirmo kapelānu kļuva Bernhards Fromholds 1560/61.g., kurš kalpoja Liepājas draudzē līdz 1573.gadam. Tad nāca Gothards Graviuss. Vienu reizi mēnesī Liepājā dievkalpojumu bija jāvada arī Grobiņas mācītājam. Tāpat viņam bija jākrīstī bērnus un jāapmeklē slimos iedzīvotājus. Maģistrs Funks ierosināja celt Liepājā jaunu baznīcu, tuvāk apdzīvotām vietām, iespējams, tieši tur, kur Sv. Annas baznīca atrodas tagad. Tāpat tika nolemts pēc iespējas ātrāk ierīkot skolu. Par šo otro, 1588.gadā celto baznīcu, runāja otrs vizitātors Dāvids Gerke. 1587.gadā konkrētu ziņu par celtni gan nav, tikai atmiņas un ziņas par diviem zvaniem – vienu lielāku, otru mazāku. Mazākajam zvanam bijis ieraksts "Sit nomen Domini in Benediktum. Anno Domini 1588". Lielākajam zvanam – "Deo sit Gloria in excelsis Pax in terra Homini que salus. Anno 1596." Tas bijis ieplaisājis un vēlāk, 1760. gadā, ticis pārkausēts un palielināts par 450 mārciņām. To veicis tirgotājs Heinrichs Fārenhorsts ar sievu Elizabeti.

Turīgākie vācu draudzes locekļi savus aizgājējus apglabāja jaunās baznīcas laukumā, bet nabadzīgākie – vecajā kapsētā. Baznīcas altāra ziemeļu pusē bijis apglabāts Jurgens Stalhods – 1598.g., Vilhelms Švarts – 1602.g. Bija vēl citi kapakmeņi (1607. un 1621.g.). Laukumā bijis atstāts arī vecais kapu zvans.

Tā kā šī baznīca gadu simteņa beigās tāpat bija nolietojusies, 1597.g. 12.jūlijā tika iesvētīta trešā baznīca, un tā saņēma jaunu kapelānu Karlu Remlingu, kurš bija arī pirmais skolotājs 1598.gadā jaundibinātajā skolā. Celtniecību uzraudzīja baznīcas pārstāvji – muitnieks Jakubs Gopolts, Villems Fārenhorsts un Jurgens Stalhods. Baznīca izgatavota no ozolkoka, pēc vecajām tradīcijām sastādīta

Dancigā, ar kuģi pārvesta uz Liepāju – būve ar četriem logiem abās pusēs, augstu, stāvu jumtu, divām ieejām – galveno un ieeju sakristejā, austrumu pusē. Ieejas abās pusēs bijušas divas stipras

baznīcai vācu draudze uzcēla savu pastorātu.

Lai gan baznīca no ārienes bija vienkārša, iekšiene bija ļoti krāsaina un koša. Tā bija velvēta ar sešiem koka pīlāriem. Velves bija bagātīgi

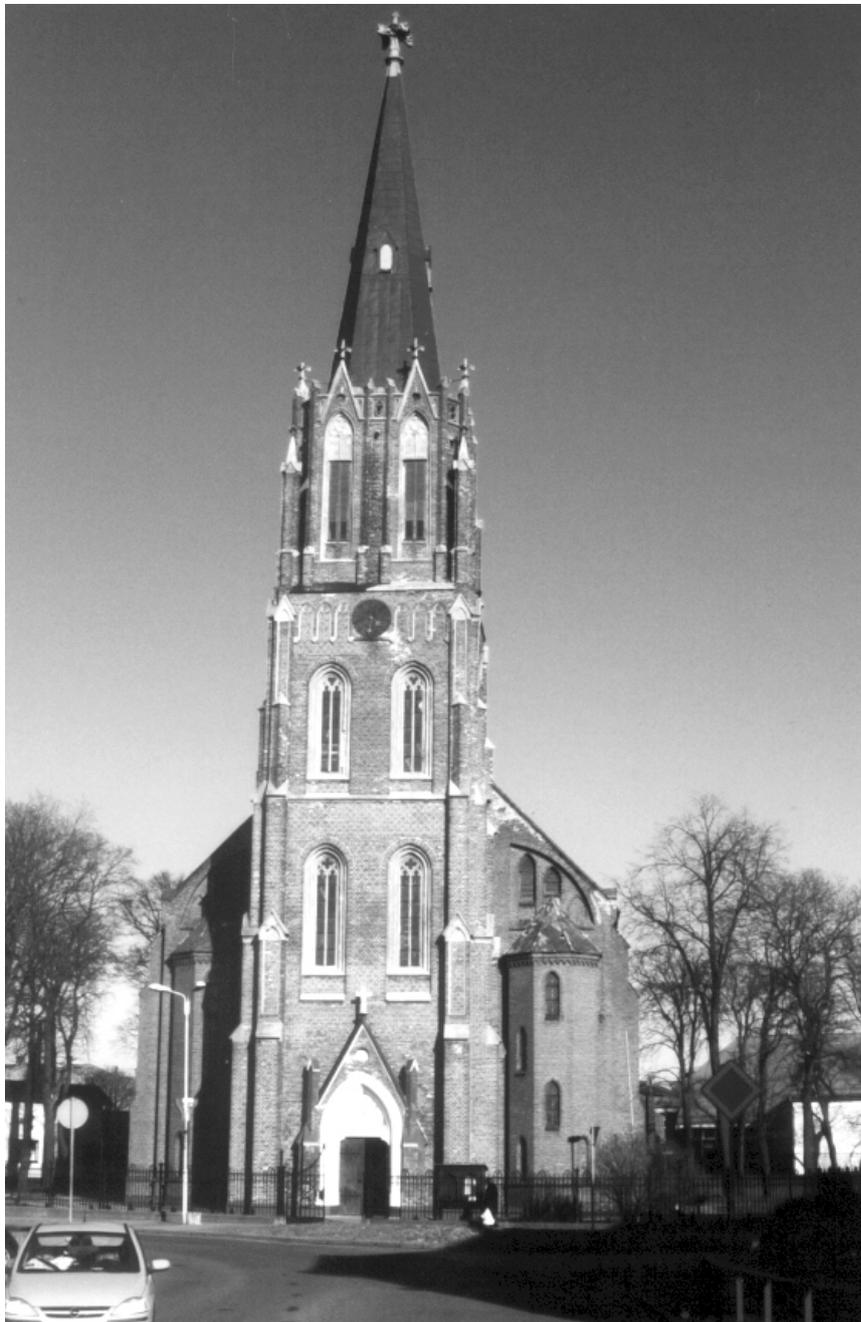

Foto: G. Pāvils

dzelzs važas ar kakla ķēdēm, ar kurām dievkalpojuma laikā tika pieķēdēti sodāmie ļaudis. Šīs ķēdes tur atradās līdz pat 1810.gadam, līdz remontam.

1637.gadā baznīca redzama hercoga mērnieka Tobiasa Krauzes zīmētā Liepājas un tās apkārtnes kartē. 1638. gadā iepretī Sv. Annas

izkrāsotas. Vidējā velve sniedzās gandrīz līdz jumta augstumam. Virs altāra bija attēlotas debesis ar sauli, mēnesi un zvaigznēm. Tālāk Mozus tēls, paradīze, tad – grēku plūdi un elle. Virs ērģelēm Dāvids ar arfu un dzejojošais Salamans. Pīlāri bija tumši zilā krāsā ar dzeltenām malām. Pīlārs pie

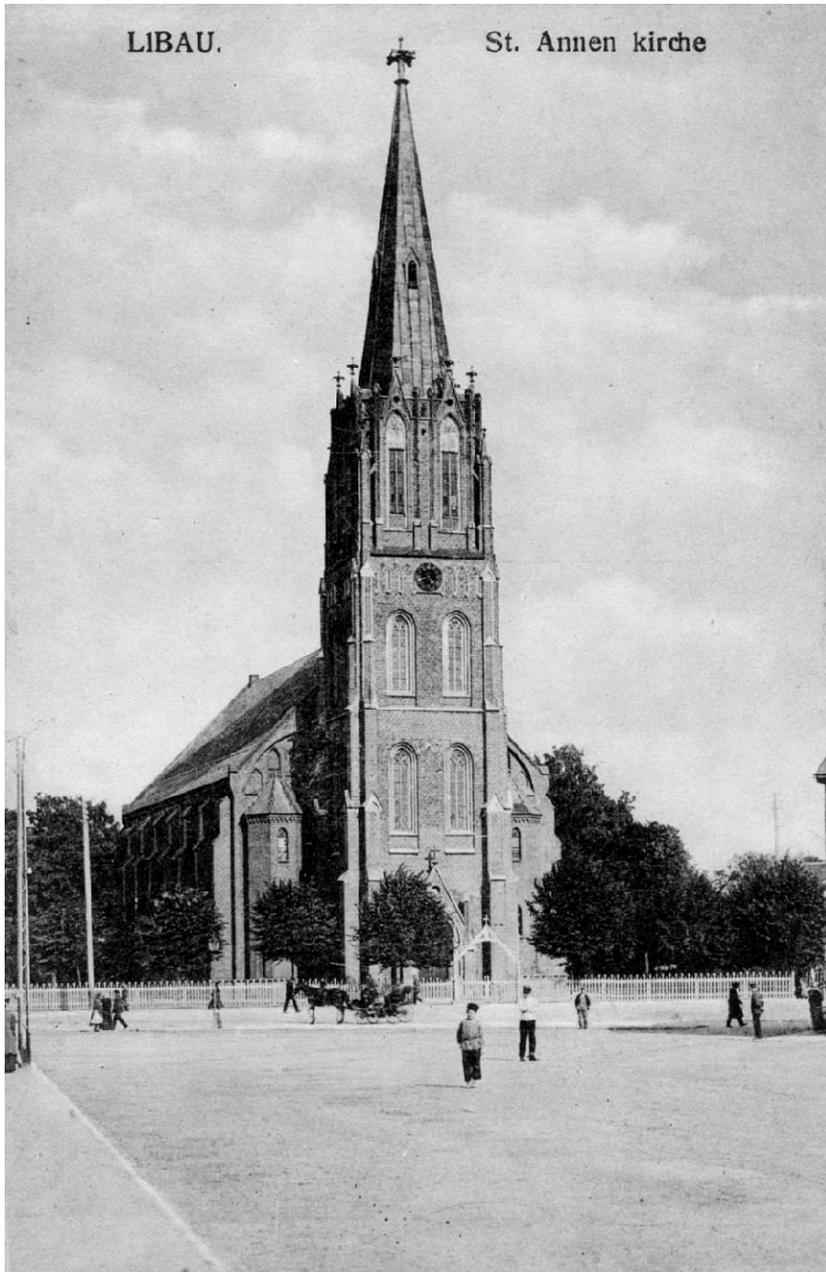
alte Kirche in Libau und der Friedhofszaun waren im baufälligen Zustand. In der Kirche gab es einen Altarstein aus schwarzem Marmor und noch einige Kirchengegenstände. Die Kirche befand sich weit von den Ansiedlungen entfernt, weil die Mündung der

zu bedienen, bis ein Kaplan zugeordnet wurde. Der erste Kaplan war Bernhard Fromhold (1560), der bis 1573 die Kirchengemeinde in Libau an Sonntagen und Festtagen bediente. Nachdem kam der Kaplan Gothard Greviuss. Auch der

über diese zweite Kirche, nur Erinnerungen und Nachrichten von zwei Glocken eine kleine und eine andere grössere. Die kleinere Glocke hat eine Inschrift "Sit Nomen Domini in Benediktum. Anno Domini 1588". Die Inschrift der grösseren Glocke "Deo sit Gloria in excelsis. Pax in Terra Hominique salus. Anno 1596". Diese grössere Glocke bekam einen Sprung und wurde später umgegossen (1760) und somit 450 Pfund grösser. Das schaffte der Ratsherr und Kaufmann Heinrich Farenhorst mit seiner Frau Elisabeth. Von dieser Kirche sprach 1587 der zweite Visitator David Gergke. Auch diese zweite Kirche kam Ende des Jahrhunderts zum Verfall, und am 12. Juli 1597 wurde schon die dritte Kirche eingeweiht. Sie bekam den neuen Kaplan Karl Remling, der auch erster Lehrer der neu gegründeten Schule wurde.

Die Kirche war aus Eichenholz und wurde nach alter Tradition in Danzig zusammengestellt, mit dem Schiff nach Libau transportiert und hier zusammengestellt. Der Aufbau stand unter Aufsicht der Kirchenvorsteher der Zöllner Jacob Goppolt, Wilhelm Farenhorst und Jürgen Stalholdt. Die Kirche war ein Bauwerk mit viel Fenstern an beiden Seiten und mit einem hohen, steilen Dach. Es gab zwei Eingänge den Haupteingang und von östlicher Seite den Eingang in die Sakristei. An beiden Seiten des Haupteinganges waren zwei starke eiserne Halsketten. Da wurden die Sträflinge während des Gottesdienstes angekettet. Die Ketten blieben bis zum Jahre 1820, als die Kirche renoviert wurde. Auf dem Kirchenplatz wurden die verstorbenen wohlhabenden Mitglieder der Gemeinde beerdigt, aber die Ärmern und die Letten auf dem alten Friedhof. Hier blieb auch die alte Friedhofsglocke. An der Nordseite der Kirche waren Jürgen Stalholdt 1598, Wilhelm Schwart 1602 und noch andere 1607 und 1621 beerdigt.

Wenn auch die Kirche von Aussen

Lyva Mitte des 16. Jahrhunderts schon stark versandet war und der Hafen nicht mehr benutzt wurde. Deswegen zogen die Ansiedlungen mehr nach dem Süden, näher an die Mündung von der Perkone und der Barebnbusch. Magister Funk ordnete den Grobinschen Pfarrer an, die Kirchen in Grobin so wie in Libau

Grobinsche Pfarrer musste dann und wann die Gottesdienste in Libau führen. Der Kaplan musste auch die Kinder taufen und die kranken Einwohner besuchen. Nach Funks Anregung sollte eine neue Kirche gebaut werden, möglichst dort, wo die jetzige Kirche sich befindet, aber es gibt keine festgestellten Nachrichten

kanceles bija greznots ar zeltainām arabeskām. Šo gleznojumu autors mums nav zināms.

Bagātīgi greznota ar izgrieztām figūrām bija kancele, kuru jau 1611.gadā lika izgatavot rātskungs un tirgotājs Vilhelms Fārenhorsts, bet 1628.gadā par viņa līdzekļiem tā tika atjaunota. Kanceles labajā pusē bija sudraba svečturis, kuru 1655.gadā bija dāvējis Hans Oksemonds. Altāris bija tas pats, kuru 1697.g. Ventspils kuģu būvētavas kokgriezējam Sefrēnam pasūtīja birģermeistars Planders un kuru Daniels Fārenhorsts 1712.gadā lika apzeltīt. Altāris tumšos toņos, ar apzeltītiem maziem pīlāriņiem, eņģeļu spārniņiem – viss ieturēts baroka stilā.

Altāra ziemeļu pusē atradās bagātīgi apzeltīts, ar trim eņģeļiem rotāts biktskrēsls vācu draudzei. Tālāk bija skolu kolēģijas krēsls un biktskrēsls latviešu draudzei. Pretī, dienvidu pusē, 18.gs ierīkota hercoga lukta (balkons), zem tā – sēdekļi virsvadībai un netālu no tā vieta pilsētas maģistrātam. 1722.Gadā, pateicoties rātskunga Michaela Šrēdera labdarībai, ērģeles un luktas abās pusēs tika apzeltītas. Sēdvietas un luktas nebija krāsotas, bet dabīgā koka krāsā. Iekšieni greznoja arī pieci kroņlukturi trīs baznīcas vidū, divi mazākie virs ērģeļu luktām. Viens no tiem, kuru 1614.gadā bija dāvinājis Mertens Bencīns, vēlāk tika pārvietots uz Liepājas Sv. Trīsvienības baznīcu. Sienas baznīcā bija baltas, logi samērā augsti un šauri, ar mazām rūtīm un tumši pelēkiem rāmjiem. Grīda bija izklāta ar sarkaniem ķieģeļiem. Sienas – bagātīgi noklātas ar tumšām mirušo piemiņas zīmēm, īpaši tiem, kuri gājuši bojā 1710.gada mēra laikā. Pie pīlāra, kurš atradās pretī kancelei, bija liels dzelzs pulkstenis. Starp kroņlukturiem griestos bija iekārti divi kara kuģu modeļi no hercoga Jēkaba laikiem. Ņemot vērā raibo krāsojumu, izgreznojumus un pīlāru tumšos toņus un maz gaismas dodošos logus, kopiespāids bija mazliet barbarisks. Pēc jumta nomaiņas 1820. gadā,

lielā greznība tika iznīcināta. Ir žēl, ka daudzi tā laika mākslas darbi gājuši zudumā.

Līdz 1671.gadam baznīca jau bija stipri nolietojusies, un birģermeistars Rotgers Grots, draudzes vecāko padome un draudze nolēma to remontēt. Koka sienas apšuva ar vienu kārtu ķieģeļu tā, ka tās kļuva tikai 2 pēdu biezas. Koks un ķieģeļi tika nostiprināti ar dzelzs sliedēm un bultām. 1675.g. "Jaunatremontētā templī" notika pirmais sprediķis. Nākamo 70 gadu laikā baznīca bieži stipri cieta no vairākām vētrām un negaisa. 1722.g. Ziemsvētkos spēcīgā vētra sašķieba baznīcas torni, nākošā gadā to salaboja. 1754.gadā vētrā tornis no jauna tika sabojāts un atkal salabots. Tikai 1820.g. sāka domāt par lielāku baznīcas, īpaši jumta, remontu.

Īsi pirms vācu draudze bija nolēmusi celt savu, no akmens veidotu, baznīcu, 1739.g. pēc mācītāja Rodes nāves, par mācītāju Annas baznīcā sāka kalpot maģistrs Ludvigs Tečš. Viņš bija ne vien mācītājs, bet arī vēsturnieks, un sarakstīja ievērojamu darbu "Kurzemes baznīcu vēsture", vairākos sējumos. Kad vācu draudze 1758.gadā pārcēlās uz savu baznīcu, mācītājs Ludvigs Tečš kļuva par jaunās vācu draudzes baznīcas pirmo mācītāju.

Latviešu draudze palika Sv. Annas baznīcā vēl 62 gadus, veicot nelielus baznīcas remonta darbus. Par pirmo mācītāju tika iecelts Baumanis. Pēc viņa mācītājs Adolfi. Pēc Adolfi aiziešanas mūžībā 1755.g., pilsētas maģistrāts 1756.gadā par latviešu draudzes mācītāju iecēla Johannu Andreasu Grundtu. Viņš tika augsti vērtēts kā lielisks mācītājs, kurš ieguldīja pašizlīdzīgu darbu, rūpējoties par trūcīgajiem ļaudīm. Tikai tagad draudze sāka domāt par līdzekļu vākšanu Sv. Annas baznīcas remontam. Pirms tā uzsākšanas, baznīcas dārzā tika likvidēti tur līdz šim esošie apbedījumi, pārāpbedot kapsētā. 1792.gadā laukumā pie baznīcas publiskais nāves sods – galvas nociršana ar zobenu – tika

izpildīts pēdējo reizi.

1820.gadā sāka vākt ziedojumus remontam, un 1823.gadā uzsāka remontēt baznīcas jumtu. Tas tika izveidots plakans un pārsegts ar dzelzs plātnēm. Arī torņa smaile tika noņemta un izveidots četrstūrainis gotisks tornis ar svina seguma zvanveida kupolu. Līdz ar to bija pieļauta kļūda, baznīcas arhitektonikas izjaukšana. Izveidojot moderno jumtu, tika zaudēts iekšējo griestu velvējums, ar to arī viss baznīcas iekšējais krāšņums iznīcināts. Jaunajā tornī saglabājās remontdarbu vadītāju vārdi un uzvārdi, kā arī viens sudraba rublis un 20 kapeikas ar gada skaitli 1823. Tika apzeltīti baznīcas pulksteņa rādītāji. Sīkāk par šo baznīcas pārbūvi var lasīt "Fēres vēsturē", kurš 1802.gadā tika iecelts par mācītāju, pēc mācītāja Grundta nāves. Pēc Fēres 1830.g. – mācītājs Eduards Heinrihs Rotermunds, kuram bija lieli nopelni labdarības iestāžu izveidē un to darbībā. 1831.g. Rotermunds sāka rakstīt "Liepājas Sv. Annas baznīcas hroniku", vienu no svarīgākajiem tā laika vēstures avotiem Liepājā. Viņu varēja uzskatīt arī par Liepājas pilsētas bibliotēkas pamatlicēju.

1835.gada jūlijā baznīcas altāris saņēma jaunu sarkanu altāra apsegu, sakristeja tika izkrāsota un no jauna apmēbelēta, un izvietoti iepriekšējo mācītāju – Baumaņa, Adolfi, Grundta, Fēres un Ludviga portreti.

Latviešu pastorāts atradās 200 metrus no baznīcas, 1839.gadā tas tika pārbūvēts, jo bija neērti ierīkots un ar laiku kļuvis vecs. Mājas priekšā tika izveidots trotuārs. Rotermunds rūpējās arī par dārza veidošanu ap baznīcu, un 1846.gadā tika sastādīti koki, krūmi, ierīkoti vairāki grantēti celiņi. Mācītājs pats stādīja kokus. Tā kā līdz šim lietotās trīspadsmit reģistru ērģeles vecuma un nesaudzīgas izmantošanas dēļ bija stipri nolietotas, Rotermunds ierosināja būvēt jaunas ērģeles ar maģistrāta un ziedojumu palīdzību. Maģistrāts deva kokmateriālus un 500 sudraba rubļus. Par

ganz bescheiden aussah, war doch die Innenseite sehr prächtig. Sie war gewölbt und mit 6 hölzernen Pfeilern versehen. Das mittlere Gewölbe reichte bis zur Höhe des Daches. Die Gewölbe waren reichlich bemalt.

Über dem Altar war der Himmel mit der Sonne, dem Mond und den Sternen, dann die Gestalt Moses, das Paradies, die Sündenflut und die Hölle, über der Orgel David mit einer Harfe und dem dichterischen Salomon. Die Pfeile waren dunkelblau mit gelben Rändern, aber an der Kanzel wurde sie mit goldenen Arabesken verziert. Wer diese Gemälde geschaffen hat, ist ungewiss.

Reichlich verziert mit geschnitzten Figuren war auch die Kanzel, welche der Ratsherr und Kaufmann Wilhelm Farenhorst schon im Jahre 1611 bestellt hatte und die im Jahre 1682 wiederhergestellt wurde. Rechts von der Kanzel war ein silberner Leuchter, der von Hans Okselmondts geschenkt wurde. Der Altar, den der Bürgermeister Plander 1697 bei dem Holzschnitzer Sefrens in der Schiffswerft Windau bestellt hatte, blieb bestehen. Er wurde im Jahre 1712 vergoldet. Der Altar war in dunkler Farbe, die Pfeilerchen, die Engelflügel und Figurenkleidungen waren vergoldet und im Barockstil gestaltet.

An der Nordseite des Altars war der Beichtstuhl der deutschen Gemeinde, reichlich vergoldet, mit drei Engeln geschmückt. Weiter war dort der Kollegiumstuhl und der Beichtstuhl der lettischen Gemeinde. Gegenüber an der Südseite war der im 18. Jahrhundert angelegte Balkon für den Herzog. Darunter war ein Sitz für die Oberleitung und daneben ein Platz für den Magistrat. Die Orgel und der Balkon wurden 1722 von beiden Seiten vergoldet, dank der Wohltätigkeit des Ratsherrn Michael Schröder. Die Sitzplätze und der Orgelchor waren nicht bemalt, sie waren in natürlicher Holzfarbe. Das Kircheninnere wurde auch mit fünf Kronleuchtern verziert. Drei waren in der

Mitte der Kirche, die 2 kleineren befanden sich über dem Orgelchor. Der vom Merten Benzin 1614 geschenkte Kronleuchter wurde später in die St. Dreifaltigkeitskirche versetzt.

Die Wände waren weiss, mit dunklen Gedenktafeln reichlich bekleidet, besonders für die Verstorbenen infolge der Pest von 1710.

Diese dritte Kirche ist auf der vom herzoglichen Landmesser Tobias Krause in der 1637 gezeichneten Karte von Libau und Umgegend zu sehen.

Bis zum Jahre 1671 war die Kirche wieder baufällig geworden, und der Bürgermeister Rötger Grot mit den Städtältesten und der Kirchengemeinde beschlossen Reparaturarbeiten aufzunehmen. Die hölzernen Aussenwände wurden mit einer Ziegelschicht bekleidet und die Wände erhielten eine Stärke von 2 Fuss. Das Holz und die Ziegel wurden durch eiserne Schienen und Bolzen zusammengesraubt. 1675 wurde im "Neu renovierten Tempel" schon die erste Predigt gehalten.

In den nächsten 70 Jahren litt die Kirche oft unter Stürmen und Gewitter. Zu Weihnachten 1722 wurde der Turm durch ein starkes Gewitter windschief bis zum Dach, aber im nächsten Jahr wurde er ausgebessert. Auch 1754 wurde der Turm stark beschädigt, doch wieder repariert. Und nur im Jahre 1820 wurde an eine gründlichere Reparatur der Kirche, hauptsächlich des Daches, gedacht.

In dieser Zeit kam die deutsche Gemeinde zum Entschluss, für sich eine neue steinerne Kirche zu bauen. Anstelle des alten Pastors Rhode kam der Pastor Magister Ludwig Tetsch. Er war auch Historiker und hatte sein bedeutendes Werk "Die Kirchengeschichte in Kurland" in 3 Bänden verfasst. Als die deutsche Gemeinde 1758 in ihre neue Kirche kam, wurde der erste Pastor Ludwig Tetsch.

Die lettische Gemeinde blieb in der alten St. Annenkirche noch 62 Jahre lang, dabei wurden von ihr

mehrere Reperaturarbeiten geleistet. Der erste Prediger nach Tetsch in der St. Annenkirche war Baumanis, danach Adolphi. Nach dem Tod von Pastor Adolphi (1755), wurde vom Stadtrat der Prediger Johann Andreas Grundt eingesetzt. Er erwies sich nicht nur als fähiger Pastor, wurde aber auch wegen seines grossen Einsatzes und ernster Arbeit mit den bedürftigen Leuten hoch bewertet. Für die Kirchenreperatur wurden nun Spenden gesammelt, und die bisherigen Beisetzungen aus dem Kirchengarten auf den Friedhof umgebettet. Auch wurde vor der Kirche 1792 das letzte öffentliche Todesurteil – Abhauen des Hauptes mit Säbel – ausgeführt. Im Jahre 1823 fing die Renovierung der Kirche an. Es wurde ein flaches Dach mit Eisenplatten errichtet. Die Turmspitze wurde abgenommen und der viereckige gotische Turm erhielt eine glockenförmige Kuppel mit einem Aufsatz aus Blei. Dadurch kam es zum architektonischen Missgriff. Mit dem flachen Dach verlor der innere Kirchenraum die gewölbte Decke und damit auch die innere Pracht. Es ist zu bedauern, dass die damaligen Kunstwerke verloren gegangen waren, denn sie würden von der damaligen Entwicklungsstufe der Technik und dem Geschmack zeugen können.

Im Turm verewigte man die Namen und Vornamen der Reparaturausführer, die zu besichtigen sind, wie auch einen silbernen Rubel und 20 silberne Kopeeken mit der Jahreszahl 1823. Die Zeiger der Turmuhr wurden vergoldet. Vom Umbau der Kirche ist ausführlich in "Fehres Geschichte" nachzulesen. Nach dem Tod von Pastor Grundt (1802) kam Pastor Fehre, im Jahre 1830 wurde dann Pastor Eduard Heinrich Rotermund in die Gemeinde eingeführt. Rotermund hatte grosse Verdienste bei Tätigkeit und Bildung der Wohltätigkeitsanstalten. Im Jahre 1831 begann er seine Beiträge im "Libauschen Kalender – "Chronik der Libauschen St. Annenkirche" zu schreiben, die später zu den

vecu instrumentu ērģeļu būvētājs Kārlis Hermanis samaksāja 200 rubļus, draudze ziedoja 100 rubļus. Tā nu par 800 rubļiem Hermanis uzbūvēja jaunas ērģeles, pats būdams šīs baznīcas ērģelnieks. 1846. gada 24. jūnijā bērzu mejām un ziediem izpušķotajā baznīcā ērģeles tika iesvētītas.

Lai gan celtnes torņa kupols bija noseigts ar svinu, tomēr tas nespēja pasargāt jumtu no mitruma un satrunēšanas, un jau pēc dažiem gadu desmitiem jumts un augšējās mūra daļas bija stipri bojātas. Maģistrāts izlēma visu baznīcu

atjaunot gotiskā stilā, un pilsētas arhitekts Makss Pauls Berči saņēma uzdevumu baznīcas pārbūvei izstrādāt uzmetumus. No viņa maģistrāts saņēma trīs dažādus uzmetumus un izvēlējās projektu drošākai ēkas konservācijai, kā arī ar zemākām izmaksām. Baznīcas atjaunošanas darbi tika nodoti būvuzņēmējam Rīgem, kura vadībā pārbūve sākās 1892. gadā. Nākošajā, 1893. gadā, tā tika pabeigta, un Sv. Annas baznīca ieguva savu tagadējo veidolu. Pateicoties M. P. Berči projektam, tā ir 196 pēdu augsta, augstākā

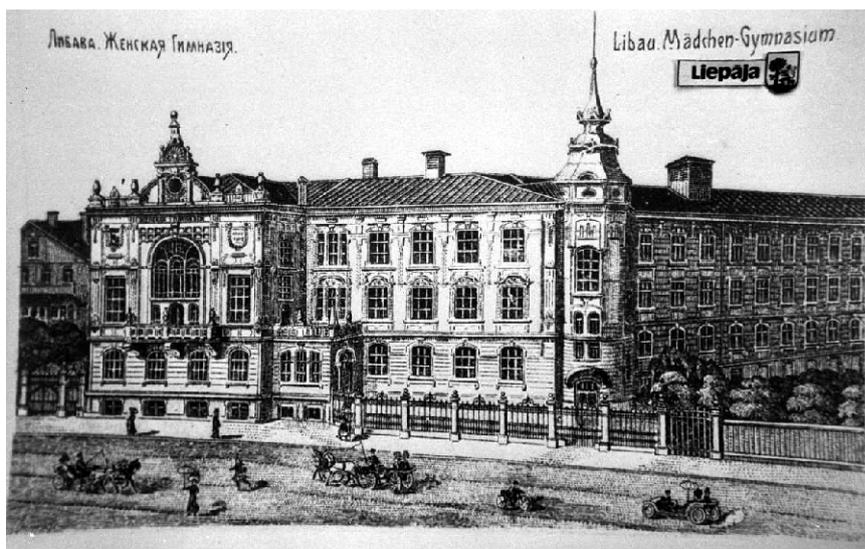
celtne Liepājā.

Pašlaik, kopš 2002. g. Liepājas Sv. Annas draudzē kalpo mācītājs Jānis Bitāns. ♦

No pers. arhīva materiāliem sagatavoja Elvīra Spinga

Pirmās skolas Liepājā un Liepājas novadā

Laikā, kad Kurzemes hercogs Gothards Ketlers Grobiņas novadu bija ieķīlājis Prūsijas hercogam, uz šo novadu pārcēlās daudzi vācieši, galvenokārt no Ziemeļvācijas un Nīderlandes, un Līvas ciems (vēlāk *Libau*) starp ezeru un jūru paplašinājās. Grobiņas apgabalā tika ieviesti Prūsijas likumi. Pēc Prūsijas baznīcu vizitācijas tika ierosināts vietējā mācītāja uzraudzībā vācu bērniem atvērt skolu. Tā kā Liepājas vecajai baznīcai nebija pastāvīga mācītāja, baznīcā bija jāapkalpo Grobiņas kapelānam, kuram bija jābūt arī skolas skolotājam. Liepājā jau dzīvoja apmēram astoņas vācu ģimenes, ap 250 – 300 ļaužu, un 1598. gadā tika dibināta skola. Pēc 1600. g. Liepāja saņēma savu mācītāju un skola skolotāju – Kārli Greviusu (1598 – 1608), kurš bija arī advokāts. Kad hercogs Vilhelms (Gotharda Ketlera dēls) atkal šo apgabalu atguva, Prūsijas likumi tika atcelti, bet skolas noteikumi palika tie paši. 1598.gadā dibinātā skola bija elementārskola, kurā

mācīja tikai lasīt, rēķināt, katehismu un baznīcas dziedāšanu. Sakarā ar vispārējām tā laika garīgās attīstības prasībām, radās vajadzība pēc augstākas izglītības. Jau piešķirot Liepājai pilsētas tiesības (1625.), hercogs Fridrihs runāja par "latīņu skolas" dibināšanu. Pēc baznīcas vizitācijas tika konstatēts, ka jau 29 gadus skolu vadīja vecais ērģelnieks Joahims un kantors. Tā kā kantors bija beidzis teoloģijas studijas, viņš tika iecelts par skolas rektoru, bet par otro skolotāju kļuva Konrads Cobels, kuram bija jāmaca dziedāšana un

baznīcas lūgšanas. Tika noteikts amatā iecelt tikai luteriskos teologus, bet vietējam mācītājam vajadzēja viņu darbu pārbaudīt. Mācītājs bija arī skolas inspektors, un viņu apstiprināja pilsētas rāte un augstākā vadība.

Stundas skolā notika no 7.00 – 10.00 rītā un pēcpusdienā no 13.00 – 16.00. Trešdienās un sestdienās stundas notika tikai no 7.00 – 11.00, pēcpusdiena bija brīva. Brīvdienas bija ļoti īsas un svētku dienu maz. Rektors apmācīja augstāko klasi – priemu visos priekšmetos. Kantors vadīja *sekun-*

wichtigsten Quellen der Libauschen Geschichte wurden. Ihn könnte man auch zu dem Begründer der Stadtbibliothek in Libau zählen.

1835 bekam der Altar eine neue rote Altardecke. Die Sakristei wurde aufs Neue bemalt und möbliert. An den Wänden waren die Porträts von früheren Pastoren, wie Baumanis, Adolphi, Grundt, Fehre, Ludwig und andere zu sehen.

Das lettische Pastorat in der Frommenstrasse war schon sehr alt und unbequem eingerichtet. Es wurde 1839 umgebaut und am 5. September richtete sich Pastor Rotermund dort ein. Der Pastor bepflanzte selbst den Pastoratsgarten mit Bäumen, und vor dem Pastorat wurde auch ein Trottoir angelegt. Rotermund sorgte auch für den Kirchengarten. 1846 wurden dort Bäume und Sträucher eingepflanzt und mehrere Kieswege angelegt.

Da die bisherige Orgel alterswegen und durch schlechte Behandlung stark abgenutzt war, regte Pastor Rotermund den Magistrat dazu an, um mit Hilfe von Geldspenden eine neue Orgel zu bauen. Der Magis-

trat gab das Holzmaterial und 500 silberne Rubel aus. Das alte Instrument kaufte der Orgelmeister für 200 Rubel, die lettische Gemeinde spendete 100 Rubel. So wurde die neue Orgel für 800 Rubel vom Orgelmeister Karl Hermanis ausgebaut, und er war auch Organist dieser Kirche. Am 24. Juni 1846 wurde die Kirche mit Birken und Blumen geschmückt und die Orgel eingeweiht.

Obwohl die Kirchenkuppel mit Blei bedeckt war, konnte sie doch nicht die Kirche vor Feuchtigkeit und Verfaulen bewahren. Schon nach mehreren Jahrzehnten waren das Dach und die oberen Teile der Mauer stark beschädigt. Der Magistrat entschied sich die Kirche im gotischen Stil zu erneuern, und der Stadtarchitekt Max Paul Bertschy erhielt die Aufgabe, einen Entwurf für den Kirchenumbau auszuarbeiten. Der Magistrat bekam von Bertschy 3 verschiedene Entwürfe, und es wurde das Projekt für sicherere Konservierung und die niedrigeren Kosten ausgewählt. Die Umbauarbeiten wurden dem Bauunternehmer Riege anvertraut. 1892 begann der

Umbau und im nächsten Jahr war im beendet. Die St. Annenkirche bekam nun seine jetzige Gestalt. Die Kirche ist jetzt 196 Fuß hoch und ist das höhere Bauwerk in Libau. Im Jahre 1913 hat der Orgelmeister Hermanis die Orgel umgebaut und vergrößert.

Am 7. November 1943 wurden die 50 Jahre der Wiederherstellung der Kirche und die 30 Jahre der Vergrößerung der Orgel gefeiert. An diesem Tag wurde auch der neue Pastor Kristap Valter im Amt eingeweiht. ♦

*Vorbereitet aus den eigenen
Archivmaterialien
Von Elvira Spinga*

Die ersten Schulen in Libau und der Region Libau

In der Zeit, als das Gebiet Grobin dem preussischen Herzog Albrecht von Brandenburg u. Ansbach für die Zeit 1560 – 1609 verpfändet wurde, kamen in dieses Gebiet viele Deutsche, vorwiegend aus Norddeutschland und Holländer, insbesondere in die Ortschaft, Lyva, zwischen dem Lyva-See und der Ostsee gelegen. Nach der preussischen Kirchenvisitation kam die Anregung, für deutsche Kinder der Siedler eine Schule zu eröffnen, die üblicherweise vom örtlichen Pastor beaufsichtigt werden sollte. Da vorhandene alte Kirche keinen ständigen Pastor hatte, sollte sie von dem Kaplan aus Grobin betreut werden. Er sollte auch Lehrer der

Schule sein. Damals wohnten dort schon ungefähr 80 deutsche Familien, etwa 250 – 300 Menschen. Die erste Schule wurde im Jahre 1598 gegründet. Nach 1600 bekam Lyva-Liba, später Libawe, seinen Pastor, und in der Schule unterrichtete der Lehrer Karl Grevius (1598 – 1608), der auch Anwalt war. Als Herzog Wilhelm 1609 das Gebiet Grobin für Kurland wieder zurückbekam, wurden die preussischen Gesetze aufgehoben, doch die Schulordnung mit pastoralen Beaufsichtigung blieb.

Die im Jahre 1598 gegründete Schule war eine Elementarschule, in der nur Lesen, Rechnen, Katechismus und Kirchengesang unter-

richtet wurden. In der allgemeinen Weiterentwicklung entstand die Notwendigkeit nach einer höheren Bildung. Schon bei der Verleihung der Stadtrechte an Libau (1625), sprach Herzog Friedrich von der Gründung einer Lateinschule. Bei der Kirchenvisitation wurde festgestellt, daß die vorhandene Schule lang vom alten Organisten Joachim und dem Kantor 29 Jahre geleitet wurde. Da aber der Kantor das Theologiestudium beendet hatte, wurde er zum Rektor der Schule ernannt; zum zweiten Lehrer wurde Konrad Zobel berufen, der Singen und Kirchengebet unterrichtete, bestimmt. Es wurde beschlossen nur lutherische Theologen in Dienst zu nehmen, und der örtliche Pastor

du un *tertiju*. 1649. gadā tika iecelts vēl trešais skolotājs, kurš vadīja tikai *tertiju*.

Svarīgākais priekšmets bija latīņu valoda, jo līdz 18.gs. vispārējā literatūra bija pieejama tikai latīņu valodā, un tie, kuri šo valodu apguva, varēja iegūt izglītību un kļūt pat par zinātniekiem. Pirmajā klasē latīņu gramatika vienkārši tika "iekalta", bet vēlāk lasīja klasisko literatūru, sevišķi Ciceronu. Stundās tika runāts tikai latīniski, bet arī ārpus stundām vajadzēja sarunāties latīniski. Grieķu valodu mācījās mazāk, bet augstākajās klasēs tādi priekšmeti kā filozofija, loģika un metafizika tika mācītas grieķiski. Reliģijas stundas bija tikai jaunākajās klasēs, katehisms un Bībeles mācības notika vācu valodā. Dzimtā valoda tikai vēlāk tika pielietota sākuma klasēs lasīšanā un rēķināšanā. Īpaša uzmanība tika pievērsta daiļrakstīšanai un baznīcas dziesmām, un tas bija kantora darbs.

Šajā laikā bija radušās arī vairākas "kaktu skolas", kuras vadīja bezdarbnieku kandidāti vai maz izglītotie amatnieki. Daži no viņiem šim mērķim saņēma arī materiālu atbalstu no maģistrāta, bet varēja to ātri zaudēt, ja tiktu iesniegtas kādas sūdzības.

Skolā ap 1671. gadu tika atvērta vēl 2 pirmklases, un iecelti 4 skolotāji.

Par klašu telpu apkuri, kā arī apgaismojumu bija jāgādā skolniekiem. Telpas apkopa baznīcas kalpotāji.

Šajos gados Liepājā strādāja pietiekami spējīgi skolotāji, kas

skolniekus sagatavoja pat Vācijas augstskolām. Skolotāji ar augstskolas izglītību – juristi, teologi un matemātiķi. Piemēram, rektors Georgs Krīgers, kurš 1680.gadā izdeva kalendāru Kurzemei ar nosaukumu "Rakstu un mājas kalendārs". Arī viņa dēls turpināja šo darbu vēl 40 gadus. Hercogs Fridrihs Kazimirs iecēla viņu par galma astronomu.

Pēc Sv. Annas baznīcas pārbūves, no neizlietotajiem materiāliem jau stipri nolietotā skolas ēka tika no jauna uzcelta kā ķieģeļu būve un šeit atradās līdz 1788.g. 1780.gadā hercogs Pēteris izdeva rīkojumu pārstrādāt līdzšinējo apmācību plānu. To veica rektors Krauze un mācītājs – maģistrs Tečs. Latīņu valodas stundu skaits tika samazināts, bet vēstures, ģeogrāfijas un matemātikas stundām bija jānotiek dzimtajā valodā. Kad Baznīcas ielā tika uzcelta jauna skolas ēka, elementārskola tika pārcelta uz turieni un reorganizēta par 1. – 3. klašu apriņķa skolu, vēlāk pārveidota par progimnāziju. 1865.gadā skola kļuva par ģimnāziju. Tā bija 1. – 6. klašu izglītības, un augstākās klases sastāvēja no divām nodaļām, tā kā pāreja no vienas klases uz nākošo ilga 2 gadus.

Tikai labākie skolēni varēja no pirmās klases pāriet uz otro, citiem vajadzēja palikt pirmajā klasē vēl vienu gadu. 1880.gadā pievienoja arī septīto klasi. Ģimnāzija pastāvēja līdz 1884.g. Pēc 5 gadiem tā saņēma Nikolaja ģimnāzijas nosaukumu un tai tika pievienota vēl 8.klase.

1808.gadā tika atvērta skola meitenēm ar divām nodaļām,

augstākas un zemākas kārtas meitām. 1785.gadā bija miris muitas priekšnieks Joahims Fridrihs Brauns, kurš 1000 dālderu lielu kapitālu novēlēja elementārskolas dibināšanai trūcīgajām meitenēm. Šo kapitālu pārvaldīja maģistrāts, un kopā ar skolas kolēģiju tika nolemts elementārskolu atvērt Zivju ielā 7. Sākumā telpas bija 50 skolniecēm, kas tam iedzīvotāju skaitam bija pietiekami. Bet 70. gados tas vairs neatbilda pieaugošajām vajadzībām, un ar maģistrāta atbalstu ēkai tika uzcelts otrais stāvs. Tagad izglītības programmu varēja paplašināt, un tika atvērta viena augstāka klase. Zemākajās klasēs bija 24 stundas nedēļā, augstākajās – 26 stundas. Tā kā iedzīvotāju skaits turpināja pieaugt, skolas telpas atkal kļuva par šauru, un meiteņu skola tika pārcelta uz Kungu ielu 29. Tā kļuva par 1. – 4. klašu skolu.

1846. gadā tika dibināta augstākā meiteņu skola un 1882. gadā atvērta reālskola. 90tajos gados skolās un iestādēs tika ieviesta krievu valoda. 1899.gadā tika dibināta sieviešu ģimnāzija, un no 1907.gada elementārskolās paralēli krievu valodai varēja runāt arī vācu un latviešu valodā.

Pirmā latviešu skola Liepājā tika atvērta ap 1780. gadu. Tā atradās mazā mājiņā Sāls ielā (tagad Kr.Valdemāra ielā 1). Pirmais skolotājs bija Heinrihs Grobarts. Stāvoklis mainījās 19. Gs vidū, kad zemnieku kārta ar laiku kļuva patstāvīga un veidojās inteliģence. ❀

*"Libauscher Kalender un
"Libausche Zeitung"
Sastādīja Elvira Spinga*

hatte ihre Arbeit zu überwachen. Der Pastor war damit gleichzeitig auch Inspektor der Schule und wurde vom Stadtrat und der Herzöglichen Verwaltung bestätigt. Der Schulunterricht erfolgte von 7 bis 10 Uhr morgens und nach-

mittags von 1 bis 4 Uhr. Am Mittwoch und Samstag war der Unterricht nur von 7 bis 11 Uhr, der Nachmittag war frei. Die Ferien waren sehr kurz, und es gab wenige Festtage. Der Rektor unterrichtete die höheren Klassen, die Prima in

allen Fächern. Der Kantor leitete die Sekunda und Tertia. 1649 wurde ein dritter Lehrer eingestellt, der nur die Tertia unterrichtete. Das wichtigste Fach war Latein, denn bis zum 18. Jahrhundert wurde die allgemeine Literatur

meistens nur in Latein geschrieben, und diejenigen, die diese Sprache erlernten, konnten eine weitere Ausbildung bekommen, an die Universität gehen und Gelehrte werden. In der ersten Klasse wurde zuerst die lateinische Grammatik einfach „gepaukt“, aber später die klassische Literatur gelesen, unter anderem „Cicero“. Im Unterricht wurde nur lateinisch gesprochen, und ausserhalb der Schule sollen sich die Schüler auch lateinisch unterhalten.

Die griechische Sprache wurde in der unteren Klasse weniger gelehrt, doch in den höheren Klassen wurden jedoch Philosophie, Logik und Metaphysik in Griechisch unterrichtet. Religionsunterricht gab es nur in den jüngsten Klassen, und Katechismus und Bibellehre wurden in Deutsch unterrichtet. Die Muttersprache/Deutsch/ wurde erst später in den Vorklassen beim Lesen und Rechnen verwendet. Besondere Aufmerksamkeit wurde der Schönschrift und den Kirchenliedern geschenkt, und das war die Aufgabe des Kantors.

In dieser Zeit entstanden auch mehrere „Eckenschulen“*, die von arbeitslosen Kandidaten oder von wenig ausgebildeten Handwerkern geleitet wurden. Einige von ihnen bekamen auch eine materielle Unterstützung vom Magistrat, aber sie konnten diese auch schnell alles verlieren, falls irgendwelche Beschwerden eingereicht wurden. Um das Jahr 1671 wurden noch 2 Vorklassen eröffnet und 4 Lehrer eingestellt.

Die Heizung der Klassenräume erfolgte durch die Schüler selbst, und ebenso sollten sie für die Beleuchtung sorgen. Die Räume wurden vom Kirchendiener, damals „Kirchenkerl“ genannt, gereinigt.

In diesen Jahren arbeitete in Libau bereits eine genügende Anzahl ausgebildeter Lehrer, die auch für die Universitäten in Deutschland die Schüler vorbereiten konnten. Die Lehrer hatten Hochschulausbildung, z.B. Juristen, Theologen, Mathematiker. So z.B. gab der Rektor Georg Krüger im Jahre 1680 einen Kalender für Kurland unter dem Titel „Schreib- und Hauskalender“ heraus. Auch sein

Sohn setzte diese Arbeit noch 40 Jahre lang fort. Der Herzog Friedrich Kasimir von Kurland ernannte ihn zum Hofastronomen.

Nach dem Umbau der Annenkirche, wurde aus dem nicht mehr für die Kirche benötigten Baumaterial das schon sehr alt gewordene Schulgebäude als Ziegelbau neu errichtet, und es bestand hier bis zum Jahre 1788. Im Jahre 1780 gab der Herzog Peter den Befehl, den bisherigen Unterrichtsplan umzuarbeiten. Ihn erfüllte der Rektor Krause gemeinsam mit dem Pastor Tetsch. Die Anzahl der Lateinstunden wurde vermindert, die Geschichts-, Geographie- und Mathematikstunden sollten in der Muttersprache gehalten werden. Als dann in der Kirchenstrasse ein neues Schulhaus entstand, wurde die Elementarschule dorthin verlegt und in eine Kreisschule mit 3 Klassen reorganisiert, die später ins Progymnasium umgebildet wurde. Im Jahre 1865 wurde diese Schule zum Gymnasium. Es hatte 6 Klassen und die 3 höheren Klassen bestanden aus 2 Abteilungen**, so dass der Übergang von einer Klasse zur anderen 2 Jahre dauerte. Nur die besseren Schüler der ersten Klasse wurden in die 2. Klasse versetzt, alle anderen sollten noch ein Jahr in der 1. Klasse sitzenbleiben. 1880 wurde noch die siebente Klasse gebildet. Das Gymnasium bestand bis 1884. Nach 5 Jahren wurde zum Nikolajgymnasium und bekam auch eine 8. Klasse.

1808 wurde die Schule für Mädchen mit 2 Abteilungen eröffnet, für die Töchter aus der Ober- und Mittelschicht.

1785 starb der Zollvorsteher Joachim Friedrich Braun und vermachte ein Kapital von 2000 Talern für die Gründung einer Elementarschule für bedürftige Mädchen. Dieses Kapital wurde vom Magistrat verwaltet. Er beschloss zusammen mit dem Schulkollegium, die Elementarschule in der Fischstrasse 7 zu eröffnen. Am Anfang waren die Räume für ungefähr 50 Schülerinnen vorgesehen, was für die damalige Einwohnerzahl genügend war. Doch in den 70-er Jahren des 19.

Jahrhunderts entsprachen sie nicht mehr den wachsenden Bedürfnissen. Deshalb wurde mit Unterstützung des Magistrats der zweite Stock der Schule ausgebaut. Nun konnte man auch das Ausbildungsprogramm erweitern. Es wurde eine höhere Klasse eröffnet. Die unteren Klassen hatten 24 Stunden Unterricht in der Woche, die oberen 26 Stunden. Da die Einwohnerzahl stetig zunahm, wurden die Schulräume wieder zu eng, und die Töchterschule zog nun in die Herrenstrasse 29 um und wurde zu einer Vierklassenschule.

1846 wurde die „Höhere Töchterschule“ unter Obhut des russischen Zaren Alexander III gegründet und im Jahre 1882 die Realschule eröffnet. In den 90-er Jahren wurde in den Schulen und anderen Behörden im Rahmen der Russifizierung die russische Sprache als Amtssprache eingeführt. 1899 wurde das Mädchengymnasium gegründet, und ab 1907 wurde neben der russischen Sprache in den Elementarschulen auch die deutsche und lettische Sprache verwendet.

Die erste lettische Schule war gegen 1780 eröffnet worden.*** Sie befand sich im kleinen Häuschen in der Salzstrasse (jetzt Kr. Valdemara-Str.). Der erste Lehrer war Heinrich Grobart. Die Lage änderte sich Mitte des 19. Jahrhunderts, als sich mit der Zeit die freie Bauernschicht herausbildete und die Intelligenz entstand. ♦

Von Elvira Spinga mit Hilfe der Erstquellen: „Libauscher Kalender“ und „Libausche Zeitung“

*Damals wurden so die Privatschulen genannt.

**Daß man das Doppelsystem hatte: eine Förderklasse und eine normale.

***Bisher wurden die Bauernkinder von dem örtlichen Pastor einmal pro Monat besucht und unterrichtet.

Mūžu dzīvo, mūžu mācies

Viena no aktuālākajām tēmām. Tādēļ par neaizmirstamajiem iespaidiem aizvadītā gada 9. aprīlī Liepājas Universitātē rīkotajā starptautiskajā semināra daļās VLTC vadītāja T. Hristoļubova.

Jau septīto reizi notika starptautiskais seminārs, kurš tiek rīkots sadarbībā ar vācu baronesi Babeti fon Zesas kundzi no Berlīnes. Semināru atbalstīja VFR valdība. Tas ilga trīs dienas, un tēma bija "Izglītības vēsture Baltijā".

Priekšlasījumus seminārā veica gan vācu, gan latviešu un igauņu docenti. Katrs lektors ar savu uzstāšanos par izglītību Līvmē centās papildināt kopējo ieskatu par daudzpusīgo izglītības tīklu šeit no tās pašiem sākumiem, 16. – 17. gs līdz pat 20. gs.

Baltijas izglītības vēsture ir cieši saistīta ar Baltijas baznīcu vēsturi, kura sākās Reformācijas laikā ar pirmo skolu veidošanos, jo Mārtiņš Luters uzskatīja, ka cilvēkam pašam ir jāsarunājas ar Dievu, kas nav iespējams bez Vecās un Jaunās Derības lasīšanas un izpratnes.

Skolai tolaik bija ļoti liela nozīme ne tikai kristietības ieviešanā, bet arī ideālu un vērtību priekšstatu veidošanā, kam svarīga nozīme bija arī vēlāk. Tādēļ drīz vien nozīmi zaudēja latīņu skola, kas bija atradusi sev vietu Eiropā, sevišķi klosteros, un Baltijā tikusi importēta ar vācu krustnešiem.

Domes skola kļuva par zinātnieku skolu. Tālāk veidojās

firstu skolas, lauku skolas, ne tik garīgas, bet arvien vairāk laicīgas. 17. gs. beigās pie muižām radās arvien vairāk lauku skolu. Tika atvērtas arī tautskolas un dažas ģimnāzijas, arodskolas un mājas skolas. Meiteņu izglītošana palika privātās rokās, kā arī mājas apmācībā pie baznīcu draudzēm. Tomēr garīgā dzimtene izglīto tiem ļaudīm bija Vācija, jo izglītību Līvmē noteica cariskās varas valstiskā birokrātija.

18. gs. situācija mainījās. 1783. – 1798. g. pēc valdības ierosmes skolās tika regulēta valodu pielietošana. Sodīšanu, skolēnus ieperot, nomainīja tēvišķīga pamācīšana. Bet sevišķa nozīme tika pievērsta mājas izglītībai, par to liecināja mācītāju ziņojumi. Mājskolotājus sauca par hausmeisteriem, un pilsētas maģistrāts tos atbalstīja ar stipendijām. Līdz ar to tika ieviests humānisms, skolas kļuva arvien humānākas.

Evanģēlisko mācītāju ģimenēs vajadzēja būt daudz bērnu, un viņu ģimenes dzīvei bija jākalpo kā paraugam un kultūras centram, jo viņiem bija jā rūpējas par dvēselēm. Viņu bērnus bija nepieciešams vispusīgi audzināt, lai tie vēlāk varētu darboties kā mājskolotāji ne tikai vācu ģimenēs, un tas bija lēns socioloģisks process. Jautājums, pirmkārt, skāra sociālo slāņu atšķirības. Bija vajadzīgi daudzpusīgi izglītoti skolotāji, kurus no 1737. gada sāka gatavot

Valmieras seminārā. Vēl bija iespējas studēt vienīgajā Baltijas universitātē Tērbatā, no 1630. g. studēt varēja arī Vācijā un pēc tam zināmu laiku mācīt bērnus Līvmē.

Skolotājiem, iebraucējiem, šāds stāvoklis nereti bija kā pārejas posms tālākai karjerai ārzemēs pietiekami izglītojušies, viņi labprāt uz kādu laiku kļuva par mājskolotājiem. Baltijā, pirms uzsākt savu profesionālo darbību, tas bija ļoti aktuāli. Mācītāji aicināja skolotājus un varēja viņiem par bērnu apmācībām maksāt, jo bija arī kā nelieli muižnieki, tā kā mācītāji šeit varēja gūt labākus panākumus, nekā Vācijā, un, pateicoties mājskolotāju darbam, paši bija arī samērā brīvi no savu bērnu mācīšanas pienākumiem. Savā ziņā šī situācija bija īsts fenomens. Tā Baltijā no Vācijas ieradās arī daudzi nākamie literāti, kas atsvaidzināja šejienes sabiedrisko dzīvi. Piemēram, Jakobs Lange, kurš sastādīja latviešu - vācu vārdnīcu, Ludvigs Kūns u.c. Viņi visi te tika labi uzņemti, tā, ka daži palika pat uz ilgāku laiku, vai pavisam. Tā turpinājās diezgan ilgi, un tas mums mūsu zemē bija labs ieguvums. ♦

*No vācu val. tulkoja
Elvira Spinga*

Darbs nākotnei

Uzruna konferencē „10 gadi hospitācijai” 2010. gada 9. oktobrī Rīgā

Ļoti cienījamie INICIATĪVAS jubilejas konferences dalībnieki! Pateicos par iespēju piedalīties šajā reprezenatīvajā forumā. Atļaujiet sirsnīgi jūs visus sveikt neoficiālā uzrunā.

Par to, ka INICIATĪVA pirms 10

gadiem ir uzstādījusi augstus mērķus, kurus tās dalībnieki šajā laika sprīdī ar panākumiem, es pat teiktu – izcili, katru gadu Austrumeiropā un Eiropas vidienē veic. Par to man bija iespējas pārliecināties pagājušajā gadā

iepriekšējās hospitācijas laikā, esmu pateicīga par to! Jaunatnes, īpaši jaunu Austrumeiropas un Eiropas vidienes uzņēmēju ar visdažādākajām interesēm, šā vārda visplašākajā nozīmē, atbalsts, INICIATĪVAI tos apvienojot

Man lernt nie aus!

Eindrücke vom Internationalen Seminar an der Regionalen Universität Liepaja

Im April wurde an unserer Regionalen Universität Liepaja das 7. Mal das Internationale Seminar veranstaltet, in Zusammenarbeit mit Frau Babette von Sass aus Berlin. Das Thema war "Bildungsgeschichte im Baltikum". Das Seminar wurde von der Regierung der BRD gefördert. Am Seminar, das drei Tage gedauert hat, haben viele Einheimische und Gäste nicht nur aus Deutschland, sondern auch aus Riga, Daugavpils, Valmiera und anderen Orten Lettlands und Estlands teilgenommen.

Es hat uns gefreut, dass unter ihnen viele junge Leute gewesen sind. All das bedeutet, dass die deutsche Sprache im Baltikum wieder an Bedeutung immer mehr gewinnt. Die Vorlesungen wurden von deutschen, einigen lettischen und estnischen Dozenten und sogar Professoren gehalten, es wurde auch lebhaft debattiert.

Es muss gesagt werden, dass jeder Lektor sich bemüht hat, mit seinem Beitrag über das Bildungswesen in Livland, das gemeinsame Bild vom vielseitigen Ausbildungsnetz von den Anfängen im 16. – 17. bis zum 20. Jahrhundert zu vervollständigen. Die baltische Bildungsgeschichte ist eng mit der baltischen Kirchengeschichte verbunden und begann in der Reformationzeit mit der Bildung der ersten Schulen, denn Martin Luther hat gemeint, dass der Mensch selbst mit Gott sprechen soll, was ohne Lesen, und Verstehen vom Testament unmöglich ist. Der Sinn der Schule war eine Einführung nicht nur in das Christentum, sondern in die Ideale und Wertvorstellungen. Doch das kam später.

Damit verlor die lateinische Schule, die in Europa besonders in Klöstern ihren Platz fand und

ins Baltikum importiert (durch deutsche Kreuzritter) wurde, ihre Bedeutung. Die Domschule wurde zur Gelehrtschule. Es entstanden Fürstenschulen, Landesschulen, keine geistlichen, sondern immer mehr weltlichen. Ende des 17. Jahrhunderts erschienen Landschulen an Gütern, auch Volksschulen und einige Gymnasien und Gewerbeschulen, auch Hausschulen. Die Mädchenbildung war mehr in privater Hand, auch der Hausunterricht bei den Kirchengemeinden. Doch die geistige Heimat für gebildete Menschen war trotzdem Deutschland, denn die Bildung in Livland war von der staatlichen Bürokratie der zaristischen Macht bestimmt. Doch im 18. Jahrhundert hat sich die Lage geändert.

1783 – 1798 wurden nach der Initiative des Staates für die Schulen die Sprachen geregelt, die Prügelstrafe öfters gegen die väterliche Ermahnung ersetzt. Aber besondere Bedeutung wurde der Hausbildung gegeben, wovon die Pastorenberichte zeigen konnten. Hauslehrer hießen Hausmeister, die von Stadtmagistraten durch Stipendien unterstützt wurden. Somit kam es zum Humanismus, zu humanistischen Schulen.

Die evangelischen Pfarrer sollten viele Kinder haben, und ihr Familienleben sollte als Muster dienen und zum Zentrum der Kultur werden, denn sie sollten für die Seele sorgen. Es war auch notwendig, ihre Kinder vielseitig zu erziehen, damit sie später auch als Hauslehrer sich betätigen könnten, auch bei den Nichtdeutschen. Das war aber ein langsamer, grenzüberschreitender Prozess. Dabei ging es nicht um die nationalen, sondern um die Standesgrenzen. Und es ging vor allem um die

sprachlichen Unterschiede. Man brauchte allseitig gebildete Lehrer, die ab 1737 am Seminar in Valmiera ausgebildet wurden. Es gab noch Möglichkeit, an der einzigen Baltischen Universität in Dorpat (ab 1630) zu studieren.

Doch es gab noch die andere Möglichkeit, zum Studium nach Deutschland zu fahren und danach für gewisse Zeit in Livland zu unterrichten. Auch für ganz fremde Menschen war diese Stellung nicht selten eine Überbrückungsstellung zur weiteren Karriere. Sie waren im Ausland, genug ausgebildet, und somit wurden gerne für eine gewisse Zeit als Hausmeister eingestellt. An der Schwelle des nächsten Berufslebens war das im Baltikum sehr aktuell.

Die Pastoren leisteten sich Lehrer und konnten bezahlen, denn sie waren hier auch kleine Gutsbesitzer. Sie konnten sich hier mehr leisten als in Deutschland, und waren relativ frei dank der Tätigkeit der Hauslehrer. Das war eigentlich ein Phänomen.

Auf solche Weise kamen aus Deutschland ins Baltikum auch viele künftige Literaten, und das führte zur Erfrischung des gesellschaftlichen Lebens hier, z.B. solche Namen wie Jakob Lange (er hat das lettisch-deutsche Wörterbuch geschrieben), Ludwig Kuhn u.a. Alle sie wurden hier gut empfangen und sind auch einige länger, oder auch für immer geblieben. Und so ging es weiter, und das war unser Gewinn. ♦

*Zusammengestellt von
Taisija Hristolubova*

un izglītojot, – tas ir darbs nākotnē! Ir skaidrs, ka pēc hospitācijas katrs dalībnieks spēj justies uzņēmīgāks, stabilāks, ziņošāks arī valodas prasmes ziņā. Tomēr katrs jauns cilvēks, kurš to vēlētos, nespēj izšķirties, izmantot šo unikālo iespēju tur piedalīties, apsverot savus spēkus un citus apstākļus. Lai ieinteresētu par hospitāciju, mums jābūt ieinteresētiem, entuziasma pārņemtiem, jāvelta laiks individuālām pārrunām un jāatbalsta. No aptaujātajām 20 personām tikai četri bija gatavi izmantot šo iespēju. Šodien klātesošo vidū ir trīs no viņiem. Taču tā ir viņu uzvara pār savu nevarēšanu un apstākļiem. Manuprāt, pašreizējā situācija valstī, neskaidriība daudzu dzīvēs, bet lielākoties tas, ka vadītāji, bieži vien ar veco domāšanu vai krīzes apstākļu dēļ, neatbalsta ieinteresētos piedalīties hospitācijā, kā arī tik īsais brīdis pirms vēlēšanām mūsu valstī varētu būt galvenie iemesli atteikties braukt. Bet tie, kuri

ieradušies, ir uzvarējuši, un tādēļ arī mēs visi, vai ne tā? Visbeidzot es kā vācu valodas skolotāja vēlētos *INICIATĪVAS* uzmanību vairāk pievērst jauniešiem ar vācu valodas zināšanām, pat tikai ar pamatzināšanām, kuri ir motivēti valodas prasmi ātri padziļināt un paplašināt. Tas ir svarīgi arī tādēļ, ka mūsu abu tautu kopējās tra-

dīcijas joprojām pastāv, tostarp, kultūras un vēsturiskās tradīcijas. Tiek ņemts vērā, ka laikā kopš Vācijas Federatīvās Republikas atjaunošanas jūsu valsts ir Latvijas biznesa partneris numur viens. ♦

*Taisija Hristoļubova
No vācu val.tulk.
Elvīra Spinga*

MANTOJUMS

Grāmatas par Karostu prezentācija

Karosta ir Liepājas vēsturiskā daļa, kuru ir grūti izvērtēt. Tam vajadzīgs laiks – tik grandioza un daudzveidīga tā ir. Ne velti šo izcilo krievu būvniecības paraugmodeli augstu novērtēja 1900.gadā Pasaules izstādē Parīzē. Tādēļ man tiešām bija liels prieks par cienījamā Gunāra Silakaktiņa kunga veikumu, kurš apkopoja plašu materiālu klāstu par šo unikālo kultūrvēsturisko pieminekli, ar kuru lepoties varētu jebkura pilsēta Eiropā. Atceros savu pirmo ekskursiju uz Karostu pirms daudziem gadiem *Tūrisma dienas* ietvaros. To vadīja Silakaktiņa kungs. Toreiz, stāvot blakus, es steigā tvēru katru viņa vārdu un pierakstīju, lai gan laika apstākļi tanī svētdienā nebija visai labvēlīgi... Vēlāk pierakstus pārtulkoju vāciski un

Die Ansprache in der Konferenz der INITIATIVE „10 Jahre Hospitation“: Feier in Riga am 9. Oktober 2010

Sehr geehrte Teilnehmer der Jubiläum-Konferenz der INITIATIVE in meinem Lande! Ich bedanke mich für die Ehre, an solchem repräsentativen Forum teilnehmen zu können. Erlauben Sie mir ganz herzlich sie alle zu grüßen und etwas Unoffizielles zu sagen.

Die INITIATIVE hat vor 10 Jahren ganz hohe Ziele sich gestellt, die ihre Mitglieder im Laufe dieser Zeit ganz erfolgreich, sogar virtuos, sage ich, jedes Jahr in Ost- und Mitteleuropa realisieren. Davon habe ich mich im vorigen Jahr während meiner eigenen Hospitation vergewissert, wofür ich wirklich sehr dankbar bin! Diese Unterstützung der Jugend vor allem, der jungen Unternehmer aus Ost- und Mitteleuropa, so unterschiedlich im verschiedenem Sinne des Wortes, die durch die INITIATIVE zusammengeführt und ausgebildet werden, das ist doch die Arbeit für die Zukunft! Eindeutig ist es, daß nach der Hospitationszeit jeder Teilnehmer sich unternehmungslustiger, sta-

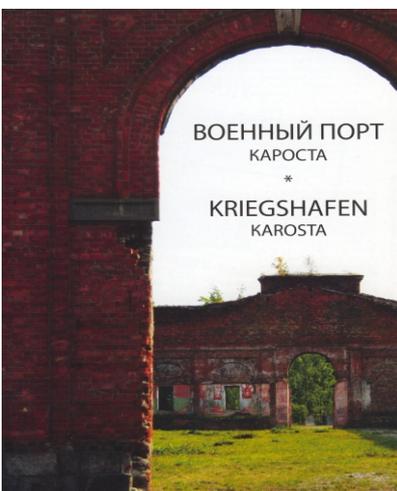
biler, erfahrener, auch sprachlich sicher fühlen kann. Sich zu entscheiden aber, an der Hospitation teilzunehmen, diese einzigartige Möglichkeit zu nutzen, so etwas kann nicht jeder junge Mensch, denn nicht jeder, der will, glaubt an seine Kräfte und ist sprachlich sicher, es gibt auch andere Hindernisse. Um aber Interessente für die Hospitation zu gewinnen, soll man selbst sehr interessiert, auch begeistert sein, und mit jedem einzeln viel sprechen, auch ihn zu unterstützen. Ich habe bis zwanzig interessierten Personen angesprochen, doch nur fünf waren bereit, diese Chance zu nutzen. Doch nicht alle sind heute dabei. Das ist aber ihr gewisser Sieg, der Sieg über seine Schwäche, auch über die Umstände. Es ist zu sagen, daß die jetzigen Umstände bei uns, die gewisse Unsicherheit im Leben, aber vor allem dieser Umstand, dass die Chefs, nicht selten mit der alten Denkweise, oder durch die Krisensituation bedingt, den Interessenten nicht

unterstützen und im letzten Moment vor der Wahl stellen, den Hauptgrund der Absage bilden, so scheint es mir zu sein. Die aber gekommen sind, die haben gewonnen, auch wir alle dadurch, nicht wahr?

Zum Schluss möchte ich als Deutschlehrerin darauf hinweisen, dass nun die Zeit gekommen ist, daß die INITIATIVE mehr Wert auf die jungen Leute mit Deutschkenntnissen, sogar mit Anfangskenntnissen legt, die in der echten Sprachsituation bei Motivierten ganz schnell vertieft und erweitert werden. Das ist doch so wichtig, auch damit die in Lettland noch vorhandenen Sprachtraditionen, auch kulturhistorischen Traditionen nicht verloren gehen. Dazu ist es nicht zu vergessen, daß zur Zeit die BRD für Lettland Geschäftspartner Nr.1 ist. ♦

Taisija Hristolubova

Präsentation des Buches über den Kriegshafen

Der Kriegshafen ist in unserer Stadt solch ein Objekt, den man schwer begreifen kann. Das scheint fast auch in der Zukunft unmöglich zu sein, so grandios und vielseitig ist er gewesen. Nicht umsonst ist dieses Modell das Muster des russischen Bauwesens gewesen, das 1900 in der Pariser Weltmesse so hoch bewertet worden ist. Deswegen freue ich mich wirklich über die Leistung des geehrten Herrn Silakaktiņš, der so eine breite Materialfülle über dieses einzigartige kultur-

historische Denkmal verallgemeinert hat, worauf kaum eine andere Stadt in Europa stolz sein könnte.

Ich erinnere mich an die erste Führung durch den Kriegshafen vor vielen Jahren im Rahmen des Tourismustages unter der Leitung von Herrn Silakaktiņš. Damals griff ich in Eile nach jedem seinen Wort und, neben ihm stehend, schrieb alles an, dabei war am jenen Sonntag das Wetter nicht sehr günstig. Später übersetzte ich das alles in die deutsche Sprache, und

sāku vadīt mūsu vācu draugus ekskursijā pa Karostu. Ar laiku mani pieraksti kļuva aizvien plašāki, jo notika nodarbības Jura Rača kunga u.c. vadībā. Tādēļ ar entuziasmu atbalstīju ideju par šī svarīgā materiāla tulkošanu vācu valodā, ko mēs ar Elvīras Spingas kundzi veicām. Teikšu, ka tas tik viegli

nemaz nebija, jo teksts ir ļoti lietišķs un piesātināts ar militāro terminoloģiju, kas prasīja nopietnu iedziļināšanos. Uzskatu, ka bija ļoti svarīgi tulkot to krievu un arī vācu valodā, jo ne mazums kultūrvēsturiskā mantojuma vietas mūsu pilsētā nav atdalāmas no baltvācu ietekmes un ieguldījuma. Starp citu,

zināms, ka cars Nikolajs II sazinājās ar baltvāciešiem vācu valodā. Arī daudzi vācu tūristi apmeklēja Karostu, un, domāju, ka šis skaits vēl augs. Paldies par sadarbību! ♦

*Taisija Hristoļubova
No vācu val.tulk.
Elvīra Spinga*

Kalpaka tilts

Viens no visvecākajiem Liepājas un Latvijas metālkonstrukciju tiltiem, tehnikas piemineklis. Tiltā projektēšana sākta 1903.gadā Sanktpēterburgas metālfabriku kompānijā pēc franču inženiera Aleksandra Gustava Eifela (1832 – 1923) skices. Tiltā projektēšanas un celtniecības tāme bija 0,49 miljoni krievu rubļu (kvalificēta strādnieka alga par 10 stundu darba dienu bija 1,58 rubļi). Tiltā metāla konstrukcijas izgatavotas Brjanskas metālfabrikās Krievijā, bet izgriežamie mehānismi un elektromotors – Beļģijā. Tiltā balstu pamatņu būve tika uzsākta 1904.gadā, bet galvenos pārlaidumus sāka montēt 1905.gada pavasarī.

1906.gada 8.jūlijā sākās konstrukciju pārbaude. Tiltu noslogoja ar lielu svaru – 8 tramvaja vagoniem un citu kravu. 11.augustā tiltam pārlaida Smagos ormaņus, zirgu vilktus lauka lielgabalus ar apkalpēm un vienā solī maršējošus zaldātus. 1906. gada 19. augustā tiltu svinīgi iesvētīja Sv. Nikolaja Jūras katedrāles mācītājs.

Tiltā apgaismošanai kalpoja astoņi dekoratīvi kalti dzelzs

laternu stabi ar divām elektriskajām laternām katrā. Šodien, rekonstruējot tiltu, paredzēts atjaunot arī detaļas. Savā pastāvēšanas laikā tilts vairākas reizes ir nopietni bojāts. I pasaules kara sākumā tika saspridzināta tiltā ziemeļu konsole. 1926.gadā

norvēģu tankkuģis „Narte” sabojāja tiltā balstu, izgriežamo mehānismu un pārlaiduma posmu. Remontu veica Liepājas Kara ostas darbnīcās, bet nepieciešamās detaļas pasūtīja Štetīnā, Polijā. Apmēram pusi no zaudējumiem samaksāja vaininieks – kuģa kapteinis un Loida (Anglija) apdrošināšanas kompānija.

1928. gada oktobrī pārlaida tiltam atkal tika atjaunota satiksme. Bet

2006.gada 12.jūlijā tiltā ziemeļu daļu sabojāja zem Gruzijas karoga peldošais tankeris „Anna”. Tiltā maksimālās celtspejas rezerve ir 240 tonnas, tā garums – 132,28 metri, centrālā laiduma garums – 64 metri, augstums virs ūdens līmeņa – 8,32 metri. Galvenie balsti nostiprināti gruntī 15 m dziļumā. Tas veidots no divām identiskām izgriežamām fermām, kuras tiek pagrieztas par 90 grādiem katra uz savu pusi. Tiltā izgriešana kuģu satiksmei kanālā bija paredzēta ar elektromotoru vai vinčas palīdzību 4 – 5 minūtēs.

Tiltā sakarā zināma leģenda par pārdrošu lidotāju Herbertu Cukuru (1900 – 1965), kas, pierādīdams savu lidotprasmi, 1936.gada vasarā divplāksņu lidmašīnā izplānējis zem aizvērtā tiltā arkām. Lidojums noticis daudzu cilvēku klātbūtnē un izdevies labi. Taču par šo pārdrošību lidotājs sodīts, viņu pazeminot dienesta pakāpē. ♦

so begann ich, unsere Freunde durch den Kriegshafen zu führen. Mit der Zeit wurden meine Hefte dank auch den Lehrveranstaltungen unter der Leitung von Juris Raķis und anderen bereichert. Deswegen unterstützte ich mit Enthusiasmus die Idee über das Übersetzen dieses wichtigen Materiales in die deutsche Sprache, was seitens mich und Frau Elvira Spinga

geleistet wurde. Ich möchte sagen, dass es gar nicht so leicht war, weil der Text sehr sachlich und durch Militärlexik besättigt ist, was ein tiefes Eingehen forderte. Meiner Ansicht nach, war es sehr wichtig, das alles sowohl in die russische, als auch in die deutsche Sprache zu übertragen, denn nicht wenige kulturhistorische Werte sind auch nicht von dem Einfluss und

Beitrag der Deutschbalten abzu-sondern. Unter anderem ist es bekannt, daß der Zar Nikolai II mit den Deutschbalten in deutscher Sprache sich verständigt hat. Auch die deutschen Touristen machen hier eine beeindrucksvolle Besuchergruppe aus. Ich denke, daß ihre Zahl noch zunehmen wird. Danke für die Zusammenarbeit! ♦

Taisija Hristolubova

Kalpaka-Brücke

Die Kalpaka-Brücke wird wieder die Stadt verbinden

Es ist eine wahre Freude für alle Einwohner von Liepaja, daß die Rekonstruktion der Kalpaka-Brücke in ihrer neuen historischen Gestaltung zu Ende geht. Für die Fußgänger und Autofahrer ist die Kalpaka-Brücke schon am 28. August dieses Jahres feierlich eröffnet worden.

Entnommen der Zeitung „Katram Liepājniekam“ vom 25.08.2009

Die Kalpaka-Brücke ist eine der ältesten Brücken in Liepaja und Lettland, ein ingenieurtechnisches Denkmal aus Metall.

Die Projektarbeit der Brücke wurde 1903 in Zusammenarbeit der Metallfabriken von Sankt Petersburg nach dem Entwurf des französischen Ingenieurs Alexandre Gustave Eiffel (1832-1903) begonnen. Das Budget der Projekt- und Bauarbeiten betrug 0,49 Mil. Rubel (der Facharbeiter erhielt für den 10-stündigen Arbeitstag 1,58 Rubel). Die Metallkonstruktionen der Brücke wurden in der Metallfabrik Brjansk/ Zentralrussland hergestellt, die Drehmechanismen und Elektromotoren kamen aus Belgien. Der Bau der Brückenpfeiler wurde 1904 begonnen, aber schon im Frühling 1904 begann man, die wichtigsten Überbrückungen zu montieren.

Am 8. Juli 1906 begann man mit der Belastungsprüfung. Die Brücke wurde mit schweren Gewichten belastet – 8 Straßenbahnwagen und andere Lasten. Am 8. August wurden über die Brücke schwere

Wagen, von Pferden gezogene Feldkanonen mit der Besatzung und im Gleichschritt marschierende Soldaten geschickt.

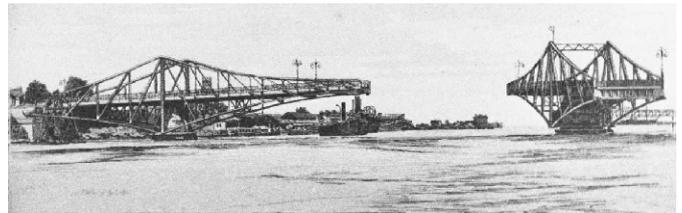
Am 19. August 1906 wurde die Brücke von dem Priester der Marinekathedrale des Heil. Nikolaj festlich eingeweiht.

Zur Beleuchtung der Brücke dienten 8 kunstvoll geschmiedete eiserne Laternenpfähle mit jeweils zwei elektrischen Laternen. Bei der jetzigen Rekonstruktion der Brücke sollen auch diese Details erneuert werden.

Die Brücke ist bisher mehrmals ernsthaft beschädigt worden. Zu Beginn des I Weltkriegs wurde die Nordkonsole der Brücke gesprengt. 1926 rammte der norwegische Tanker „Narte“ die Tragpfeiler, beschädigte stark den Drehmechanismus und das Verbindungsteil. Die Reparaturarbeit wurde in den Werkstätten des Liepajer Kriegshafens durchgeführt, aber notwendige Einzelteile wurden in Stettin bestellt. Etwa die Hälfte des Schadens hatten die Verursacher,

der Schiffskapitän und die Versicherungsfirma „Loyd“ aus England zu bezahlen. Im Oktober 1928 wurde der Verkehr über die Brücke wieder eröffnet. Am 12. Juli 2006 wurde der nördliche Teil der Brücke von dem unter der Fahne Georgiens fahrenden Tanker „Anna“ zerstört.

Die zugelassene Tragfähigkeit der Brücke beträgt 240 Tonnen, ihre Länge – 132,28 Meter die Zentralspannweite 64 Meter, die Höhe über dem Wasserspiegel – 8,32 Meter. Die Hauptpfeiler sind im Boden 15 Meter tief gegründet worden. Die Drehbrücke besteht aus zwei gleichen Brückenhälften, die zu 90 Grad jede in ihre Richtung gedreht werden können, um dem Schiffsverkehr die Durchfahrt zu ermöglichen. Die Drehzeit beträgt 4 – 5 Minuten; der Drehvorgang erfolgt mit Hilfe eines Elektromotors oder mit einer Hebewinde. Es gibt eine Geschichte vom wagemutigen Flieger Herberts Cukurs (1900 – 1965), der seine Fliegerkunst demonstrierend, im Sommer 1936 mit einem

Liepājas Karostas kanāls un moli. 1894 – 1901

Kanāls ir hidrotehniska būve, kas joprojām ir Liepājas ostas un Karostas būtiska sastāvdaļa. Karostas kanāls savieno ostas iekšējo reidu ar kuģu remonta rūpnīcu "Tosmare" un karakuģu stāvvietu baseinu.

Kanālu projektējuši krievu civilinženieri P. Boreiša (1859.–?), S. Maksimovičs (1861.–?), S. Redko un V. Veselovs, kā arī civilais inženieris Fr. Edelheims (1849 – 1921). Darbus uzraudzījis Kara ostas galvenais celtnieks inženierpulkvedis Ivans Alfrēds Mak-Donalds (1850 – 1906) un viņa vietnieks Ivans Korsakēvičs (1846.–?).

Ostas kanāla rakšanas darbi sākti 1894.gada maijā un pabeigti 1901.gadā. Rakšanas darbos izmantoti peldošie zemessūcēji tvaika bagaršašinas. Lielāko zemessūcēju „Kronštāt” un „Sankt-Peterburg”, kas izgatavoti Marselā, Francijā, jauda bijusi ap 60 kubikasis (271,2 m³) stundā. Pirms izgriezāmā tilta uzcelšanas pāri kanālam, kursējis tvaika

prāmis (skat. nobraukšanas vietu pa labi no tilta). Kanāla ziemeļaustrumu daļā izveidots kuģu un zemūdeņu baseins, divi sausie un viens peldošais dokš tagadējā Liepājas kuģu remonta rūpnīcas „Tosmare” teritorijā, bet pretējā krastā mazuta bāze un akmeņogļu izkraušanas laukumi. Visi objekti plānoti un iekārtoti vienlaikus ar kanāla rakšanas darbiem. Kanāla galā līdz 1906. gadam bija rezervēta vieta pirmajai krievu zemūdeņu bāzei un izvietotas jūras mīnu un torpēdu noliktavas. 2007. gadā likvidētā Liepājas cukurfabrika, kas uzsāka darbu 1932. gadā, celta, daļēji izmantojot Krievijas militārās flotes būves.

Karostas kanāla trase ir nedaudz novirzīta pa labi no plānotā austrumu virziena, jo racēji uzdūrās nepārvaramai dolomīta klintij. Karostas kanāla garums ir 3,5 kilometri, tā platums no 150 metriem pie ieejas sasniedz 250 metrus austrumu galā. Vidējais gultnes dziļums ir ap 9 metri. Projektējot kanālu un baseinu,

bija plānots tajā novietot 96 kaujas un 50 transporta kuģus – gandrīz visu Krievijas Baltijas flotes sastāvu. Vienlaicīgi ar Karostas kanāla rakšanas sākumu tika izbūvēti tā ieejas moli. Kanāla ziemeļu mola garums ir 358,2 metri, bet dienvidu mola garums 507,6 metri. Rakšanas darbu sākumā moli bija kā pagaidu ostas piestātnes vietas, ko tautā sauca par „Jauno Holandi”. Šeit izkrāva vienkāršus laukakmeņus no netālās Pāvilostas, akmeņus no Somijas, ķieģeļus no Loksas ķieģeļnīcām Ziemeļu Igaunijā, cementu mucās no Vācijas, kokmateriālus un dažādu celtniecības tehniku. Pēc kanāla būves pabeigšanas moli aizsargāja kanālu no priekšostas viļņiem un smilšu sanesumiem. ♦

*Gunārs Silakaktiņš
„Karosta/ Naval Port”, 2008*

Doppeldecker unter der Brücke durchgeflogen ist. Der Flug war erfolgreich, wie zahlreiche Menschen beobachten konnten.

Für diesen verbotenen Flug ist er bestraft worden, er wurde degradiert. □

Kanal des Libauer Hafens und seine Molen 1894 – 1901

Das ist eine hydrotechnische Anlage, die immer noch ein wesentlicher Bestandteil des Liepajer Hafens und des Kriegshafens (Karosta) ist. Der Kanal des Kriegshafens verbindet die innere Reede des Hafens mit dem Schiffsreparaturwerk "Tosmare" und dem Standortbecken der Marine.

Den Kanal haben die russischen Zivilingenieure P. Boreisa (Boreischa) (1859 –?), S. Maksimovic (Maksimovitsch) (1861 – ?), S. Redko und V. Veselov, als auch der Zivilingenieur Fr. Edelheim (1849 – 1921) projektiert. Die Arbeiten haben der Hauptbauleiter des Kriegshafens Ingenieuroberst Ivan Alfred McDonald (1850 – 1906) und sein Stellvertreter Ivan Korsakevic (Korsakevitsch) (1846 – ?) beaufsichtigt.

Der Bau des Kanals wurde im Mai 1894 begonnen und 1901 beendet. Für den Bau des Kanals wurden schwimmende Saugbagger eingesetzt. Die Leistungen der grössten Saugbagger "Kronstadt" und "Sankt. Petersburg", die in Frankreich hergestellt wurden, brachten ca. 60 Kubikmeter (271,2 m³/h.). Bevor die Drehbrücke gebaut wurde, hatte

man eine Dampffähre für die Fahrt über den Kanal eingesetzt (siehe die Abfahrtsstelle an der Brücke rechts). Im Nord-Ostteil des Kanals gab es ein Hafenbecken für Schiffe und U-Boote, zwei Trocken- und ein Schwimmdock, jetzt auf dem Gelände des Schiffsreparaturwerkes „Tosmare“, aber auf dem gegenüberliegenden Kanalufer wurden Schweröl- und Steinkohlelager eingerichtet. Alle diese Objekte wurden gleichzeitig mit dem Bau des Kanals geplant und gebaut. Bis 1906 war am Ende des Kanals ein Platz für die erste U-Bootstation Russlands reserviert und ein Munitionslager für Seeminen und Torpedos ausgebaut. Zur Errichtung der Liepajer Zuckerraffinerie 1932 wurden teilweise die Militärbauten des Kriegshafens benutzt. 2007 wurde die Zuckerraffinerie geschlossen.

Die Kanaltrasse des Kriegshafens ist etwas rechts von der geplanten Ostrichtung gebaut worden, da die Kanalarbeiter auf einen unüberwindlichen Dolomittfelsen gestossen waren. Die Länge des Kanals beträgt 3,5 km, am Eingang ist seine Breite 150 Meter und 250 Meter am östlichen Ende. Die Durchschnittstiefe des Beckens

misst etwa 9 Meter. Das Bauprojekt des Kanals und des Hafenbeckens hat hier den Aufenthalt von 96 Kriegsschiffen und 50 Transportschiffen vorgesehen fast die ganze Baltische Flotte Russlands.

Gleichzeitig mit dem Ausbau des Kanals wurden die Einfahrtsmolen gebaut. Die Länge der Nordmole des Kanals beträgt 358,2 Meter, die Länge der Südmole 507,6 Meter. Zu Beginn der Bauarbeiten am Kanal dienten die Molen als zeitweilige Ankerplätze. Sie wurden im Volksmund „Neuholland“ genannt. An ihnen wurden Feldsteine aus dem unweit gelegenen Fischerdorf Pavilosta, Steinblöcke aus Finnland, Ziegel aus Nordestland, Zementfässer aus Deutschland, Holzmaterial und Bautechnik ausgeladen. Nach der Fertigstellung des Kanals dienten die Molen als Schutz vor Wellen und gegen Sandanschwemmungen im Vorhafen. ✪

*Geschrieben von
Gunars Silakaktins,
übersetzt von Taisija Hristolubova
und Elvira Spinga*

Foto: www.vietas.lv

2010. - BERČI GADS LIEPĀJĀ

Nav jābūt īpaši erudītam arhitektūras vēstures un stilu zinātājam, lai Liepājas vidē ievērotu 19.gs. otrajā pusē būvētos sarkanā ķieģeļa arhitektūras pieminekļus. Fabrikas, skolas, noliktavas, bijušās kazarmas, sabiedriskās būves, baznīcas, savrupmājas un villas vieno sarkanā ķieģeļa mūri, kurus atdzīvina tikai Liepājas arhitekta Maksa Paula Berči (1840 – 1911) domai un rokai raksturīgie celtniecības un fasāžu apdares paņēmieni.

Jānis Gintners

Šis gads* ir Liepājas pilsētas, agrāk sauktas Libau, 385. dzimšanas dienas gads un vienlaicīgi ievērojamā vācu izcelsmes pilsētas arhitekta Maksa Paula Berči 170.jubilejas gads. Jau pagājušā gada beigās varēja lasīt presē, ka 2010.gads būs M. P. Berči "zīmē". Bet tas nozīmē, ka būs arī centralizēta vadība, lai viņa vārds un viņa darbs tiktu iemūžināts.

Pirmkārt, tika plānots ilustrētās grāmatas „M.P.Berči. Arhitektoniskās pārles Liepājā” pirmais izdevums. Redaktors – pazīstamais mākslas vēsturnieks Imants Lancmanis, piedaloties M.P.Berči mazmazmeitai Angelikai Berči. Grāmatai drīzumā ir jāiznāk.

Tas nozīmē, ka *LEDUS IR LŪZIS*, un tas mūs visus ļoti priecē, jo jau sen, pēc mākslas vēsturnieka Valda Mackara vārdiem, Berči ir pelnījis nopietnāku pētniecisku darbu vai pat grāmatu.

Starp citu, līdz šim mūsu biedrība ir bijusi vienīgā, kura pūlējusies pašu spēkiem izziņāt un popularizēt šī izcilā

arhitekta dzīvi un darbu, arī uzturēt ilggadējus kontaktus ar M. P. Berči pēctečiem, regulāri kontaktējoties ar viņa ģimeni un draugiem, kā arī kopusi Berči kapavietu.

Mūsu pilsētas jubilejas gadā gribam šo darbu turpināt un padziļināt, ciešāk sadarbojoties ar citām pilsētas institūcijām un biedrībām, kā arī ar skolām. Gribējām paplašināt mūsu darba lauku, jo dažas jaunā projekta

aktivitātes tika plānotas ārpus pilsētas robežām. Šī* gada projekta nosaukums veltīts pilsētas arhitektam Maksam Paulam Berči. Tas raksturo viņa lielo ieguldījumu Liepājas uzplaukumā un aizgūts no neliela 1995.gada Liepājas kalendāra raksta: „Makss Pauls Berči – būvmākslas virtuozs”. Šajā projektā, kuram jāaptver dažāda vecuma mērķauditorija, tika plānota sarīkojumu virkne vācu un latviešu valodā visa 2010. gada garumā. Tādēļ šis lielais projekts tika sadalīts trīs apakšprojektos.

Šoreiz ir kopsavilkums no projekta I, kas saistīts ar izstādes „Baltija un vācieši” apmeklējumu Ventspilī, kā arī ar Jūras svētkiem Liepājā.

Jūlija vidū VLTC aktivistu grupa ar pašfinansētu autobusu devās uz Ventspili, lai apmeklētu ceļojošo izstādi.

Šī izstāde, kuru sagatavoja un ierosināja Vācbaltu biedrība Darmštātē, tika iekārtota pils muzeja telpās. Aktīvi piedaloties vietējai Vācu biedrībai un klātesot dažiem speciāli atbraukušajiem vācbaltiem, izstāde tika svinīgi atklāta 2010.gada 13.jūlijā.

Klātesošajiem bija ļoti intere-

santa ekskursija pa plašo izstādi, kurā ļoti uzskatāmi tika atainota vāciešu vēsture Baltijā. Pēc tam biedrību dalībnieki organizēja diskusiju.

Lai padarītu Liepāju vietējiem iedzīvotājiem un pilsētas viesiem atraktīvāku, pilsētā vasaras vidū tiek rīkoti Jūras svētki. Šoreiz

Liepājas pilsētas Kultūras pārvalde izteica priekšlikumu, lai šā gada tradicionālajos Jūras svētkos piedalītos NVO biedrības. Vācu-latviešu biedrība izmantoja šo vienreizējo iespēju un aktīvi piedalījās svētkos. Tautas tērpi, mūsu biedrības divvalodu stends, viktorīna, piemiņas lietas, preses materiāli un noslēdzošais – bērnu ansambļa „Jautrie putniņi” muzikālais sniegums uz lielās brīvdabas skatuves pie pilsētas kanāla radīja iedzīvotājos un tūristos sevišķu interesi un guva lielu pilsētas Domes atzinību; tas popularizē vācu valodu un ievērojami stiprina Vācu kultūras centra pozīcijas pilsētā. ♣

Taisija HristoJubova, 2010
No vācu valodas tulkoja
Elvira Spinga

*2010.

Man braucht in der Architekturgeschichte und im Stil nicht besonders gelehrt zu sein, um in der Mitte von Liepaja die Architekturdenkmäler aus roten Ziegeln, gebaut in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts, zu bemerken. Fabriken, Schulen, Speicher, ehemalige Kasernen, öffentliche Bauten, Kirchen, Einfamilienhäuser und Villen vereinigen Backsteinmauern, die die Gedanken und den charakteristischen Handgriff des Baus und der Fassadenaufmachung des Libauer Architekten Max Paul Bertschy (1840-1911) zum Leben gerufen haben.

Janis Gintners

Dieses Jahr ist das 385. Jubiläumsjahr unserer Stadt Liepaja, früher Libau genannt, und gleichzeitig das 170. Jubiläumsjahr des hervorragenden städtischen Architekten deutscher Herkunft Max Paul Bertschy. So konnte man schon Ende des vorigen Jahres in unserer Presse lesen, dass das Jahr 2010 im Zeichen von M. P. Bertschy stehen wird. Das bedeutete aber, daß etwas auch zentral gesteuert wird, um seinen Namen und sein Werk zu verewigen, vor allen wurde z.B. die erste Ausgabe des illustrierten Buches „M.P.Bertschy. Architektonische Perlen von Liepaja“ unter der Redaktion des bekannten Kunsthistorikers Imants Lancmanis und Beteiligung der Urenkelin von M.P.Bertschy Angelika Bertschy, geplant, das bald erscheinen soll.

Das aber heißt, dass das EIS GEBROCHEN IST, und all das freut uns sehr, denn, schon längst nach den Worten des Kunsthistorikers Valdis Mackars hat Bertschy eine ernstere Forschungsarbeit, sogar ein Buch verdient. Unter anderem ist bis zu der Zeit unser Verein fast der einzige, soviel es uns bekannt ist, gewesen, der sich bemüht hat, nach eigenen Kräften das Leben und Werk von diesem hervorragenden Architekten zu erforschen und zu popularisieren, auch mit den Nachfahren von M. P. Bertschy die langjährigen Kontakte zu unterhalten, sie im Familienkreis, auch mit Freunden bei uns regelmässig aufzunehmen und zu begleiten, sowie die der Grabstätte von Max Paul Bertschy zu pflegen. Auch im Jubiläumsjahr unserer Stadt wollten wir diese Arbeit fortsetzen und vertiefen, dabei mit den anderen städtischen Institutionen und Vereinen, sowie Schulen

noch enger zusammenarbeiten. Auch wollten wir unser Arbeitsfeld erweitern, denn einige Aktivitäten unseres neuen Projekts wurden ausserhalb der Stadtgrenzen geplant. Den Titel des diesjährigen Projekts, gewidmet Max Paul Bertschy, dem Stadtarchitekten, der ihn und von ihm geleisteten großen Beitrag zum Aufschwung von Libau hervorragend charakterisiert, wurde einem der wenigen Artikel, diesmal dem Liepajer Kalender von 1995 entnommen, und nämlich: „Max Paul Bertschy – Virtuose der Baukunst“. Im Rahmen dieses Projekts, das unterschiedliche Zielgruppen verschiedenen Alters umfassen sollte, wurde eine Reihe von diversen, inhaltlich voneinander verknüpften Veranstaltungen sowohl in der deutschen, als auch in der lettischen Sprache geplant, vorgesehen für das ganze Bertschy-Jahr 2010. Dieses grosse Projekt wurde darum in drei Teilprojekte untergliedert.

Diesmal wird also das s.g. Projekt I, verbunden mit dem Besuch der Ausstellung „Das Baltikum und die Deutschen“ in Ventspils, auch mit dem Meeresfest in Liepaja, kurz zusammengefasst.

Mitte Juli hat eine Gruppe von unseren Aktivisten den Bus selbstfinanziert, um im Projektrahmen die Wanderausstellung zu besuchen. Diese Ausstellung, von der Deutsch-Baltischen Gesellschaft in Darmstadt vorbereitet und initiiert, wurde in den Räumen des Burgmuseums eingerichtet. Bei der aktiven Anteilnahme des einheimischen deutschen Vereins in Anwesenheit einiger extra angereisten Deutschbalten wurde sie am 13. Juli 2010 feierlich eröffnet. Sehr nützlich und

beeindruckend war für alle Anwesenden die Führung durch die umfangreiche Wanderausstellung, wo die ganze Geschichte des Baltikums im Kontext mit den Deutschen kurz und sehr anschaulich zusammengefasst wurde. Es ist zu sagen, dass von allen deutschen Vereinen Lettlands wir die einzigen Angereisten sind. Danach gab es auch einen intensiven Austausch unter den Vereinsleuten.

Mit dem Ziel, Liepaja für Einheimische und Stadtgäste attraktiv zu machen, wird seit einiger Zeit in unserer Stadt Mitte des Sommers das Meeresfest ausgetragen. Diesmal hat unser Kulturamt Liepaja aber den NGO Vereinen der Stadt den Vorschlag gemacht, am diesjährigen traditionellen Meeresfest teilzunehmen. Unser Verein wollte diese einzigartige Möglichkeit nicht verpassen und nahm daran aktiv teil. Unsere Volkstrachten, unser zweisprachige Vorstellungsstand, unser Wissensquiz, unsere Andenken, Pressematerialien und anschliessend musikalische Darbietung des Kinderensembles „Lustige Vögelchen“ auf der großen Freilichtbühne am Stadtkanal fand besonderes Interesse seitens der Einheimischen und Touristen und große Anerkennung des Stadtrates, was für Deutsch werben, auch die Position unseres Deutschen Kulturzentrums in der Stadt wesentlich stärken soll. ♦

*Taisija Hristolubova
Vorsitzende und
Projektleiterin*

Berči gadu iesāk muzejā

Ar plašu Paula Maksa Berči arhīva materiālu izlasi Liepājas muzeja darbinieki aizsāka slavenajam arhitektam veltīto pasākumu ciklu. Pagājušonedēļ* pie muzeja ēkas atklāja piemiņas plāksni, kas liecina par slavenā arhitekta dalību tās celtniecībā. Muzeja lielajā zālē apskatāmi vēl daudzi citi P. M. Berči būvprojektu oriģināli.

Liepājas muzeju, kā pirmo vietu, kur sākt liepājnieku iepazīstināšanu ar P. M. Berči veikumu, izvēlējās tādēļ, ka tā ir viena no greznākajām Berči projektētajām ēkām Liepājā, kā arī tāpēc, ka šogad apņir 75 gadi kopš muzejam tur ierādīta mājvieta.

Pamazām rāda mantojumu

„Berči arhīvs ir tik apjomīgs, ka tematiskas izstādes neatkārtojoties varēsīm rīkot vēl vairākas reizes,” norāda muzeja galvenais krājumu pārzinātājs Jānis Gintners. 1939. gadā vācbaltiešiem aizceļojot no Latvijas, arhitekta atraitne nodevusi muzejam visu arhitekta Liepājas biroja arhīvu. J. Gintners to sakārtojis un sistematizējis, un muzeja speciālisti parūpējušies par pienācīgu saglabāšanu.

Viens no Berči iecienītajiem celtniecības materiāliem bijis sarkanais ķieģelis. To arhitekts izvēlējies gan Liepājas Svētās Annas baznīcas rekonstrukcijai 1872. un 1893. gadā, gan būvējot Peldu ielas 44. namu 1902. gadā. Taču arhitekts projektējis ne tikai greznus savrupnamus, bet arī rūp-

Vācu - latviešu tikšanās centra aktivistes (no kreisās) Rīta Deme un Ilga Auza pēc M. P. Berči izstādes atvēršanas

Zwei Mitgliederinnen unseres Deutsch-Lettischen Begegnungszentrums Rīta Deme (links) und Ilga Auza nach der Eröffnung der Ausstellung, gewidmet M. P. Bertschy

niecības uzņēmumus un noliktavu ēkas. Izstādē apskatāmi arī viņa plāni Jaunliepājas apbūvei.

Patlaban Liepājas reģiona Tūrisma informācijas birojs jaunajā tūrisma maršrutā iesaka apskatīt ap 30 arhitekta projektētos namus.

Zināms, ka arī abi Berči dēli – Makss Teodors un Gvido – apguvuši arhitekta profesiju. M. P. Berči miris 1911. gadā un apglabāts Liepājas Vecajos kapos. Bet pārējie ģimenes locekļi 1939. gadā izceļojuši uz Vāciju.

Pētīs arhitekta pēdas Latvijā

Berči atstāto mantojumu Liepājā tā īsti sāka apzināt pēc valstiskās neatkarības atjaunošanas 1991. gadā. Liepājas pilsētas Arhitektūras un pilsētņēmniecības pārvalde izdeva Līgas Sānes-Alksnes un Ulda Pīlēna pētījumu „Ceļvedis Liepājas arhitektūrā.”

90. gadu vidū pēc mākslinieces Irīnas Tīres iniciatīvas biedrība „Optimistu pulks” sāka Veco kapu sakārtošanu. Tur guldīts ne tikai Pauls Makss Berči, bet arī kādreizējais pilsētas galva Kārlis Gotlībs Sigismunds Ūlihs, un atrodas kādreiz ļoti greznā Berči projektētā Stinci dzimtas kapliča.

Vācu-latviešu tikšanās centra vadītāja Taisija Hristoļubova pastāstīja, ka Jaunliepājas bibliotēkas bijusī vadītāja Ilga Auza atradusi kontaktus ar slavenā arhitekta mazmazdēlu Pēteri Berči, kurš sākotnēji vairāk vēlējies izpētīt brīvmūrnieku darbību Latvijā.

„Patlaban esam uzrakstījuši projektu „P. M. Berči – būvmākslas virtuozs” un iesnieguši to Vācijas vēstniecībā. Ceram, ka atbalsts būs, un varēsīm vasarā godam uzņemt Berči mazmazmeitu Angeliku Berči un sarīkot braucieni uz Daugavpili, kur Berči strādājis tūlīt pēc studijām Pēterburgā,” pastāsta T. Hristoļubova. ✪

Sarmīte Štrausa „Kursas laiks”, 03.02.2010.

*28.01.2010.

Beginn des Bertschy-Jahres 2010 im Museum

Maksam Paulam Berči -170

Mit sorgfältiger Auswahl von Archivmaterialien haben die Museumsarbeiter in Liepaja das Ausstellungsjahr begonnen, das dem berühmten Architekten gewidmet ist. In der vorigen* Woche wurde eine Gedenktafel am Museumsgebäude entfüllt. Sie kennzeichnet, dass der berühmte Architekt beim Bau dieses Hauses teilgenommen hatte. Im großen Saal des Museums sind noch viele andere Paul Max Bertschys Projekte zu sehen.

Das Museum in Liepaja wurde als erster Ort ausgewählt, an dem sich Liepajer Einwohner mit Paul Max Bertschy's Leistungen bekannt machen, und auch weil im diesem Jahre 75 vergehen, seit das Museum hier seit 75 Jahren besteht.

Allmählich wird das Erbe gezeigt „Das Archiv von Bertschy ist so umfangreich, daß wir thema-

thische Ausstellungen über ihn, ohne uns zu wiederholen, noch mehrere Male werden veranstalten können“, sagt der Kurator der Sammlung Janis Gintners. Im Jahre 1939, bei der Umsiedlung der Deutschbalten aus Lettland, übergab die Witwe des Architekten das ganze Büroarchiv des Architekten dem Museum. J. Gintners ordnete und systematisierte den Archivbestand, und die Museumsmitarbeiter sorgten für ihre sachgemässige Aufbewahrung.

Eines von Bertschys beliebtesten Materialien war der rote Klinkel gewesen. Ihn hat der Architekt für die Rekonstruktion der St. Annenkirche 1872 und 1893 vorgesehen, sowie auch für das 1903 gebaute Haus Peldustrasse 44. Doch der Architekt projektierte nicht nur prächtige Wohnhäuser, sondern auch Fabriken und Lagerhäuser. In der Ausstellung sind auch seine Pläne zur Bebauung von Jaunliepaja zu besehen.

Zur Zeit zeigt das Informationsbüro für Tourismus der Region Liepaja auf seiner Besichtigungstour Cirka 30 vom Architekten projektierte Häuser.

Auch seine beiden Söhne Max Teodor und Guido haben den Architektenberuf ergriffen. P. M. Bertschy ist im Jahre 1911 gestorben und ist auf dem Alten Friedhof beerdigt worden. Aber die übrigen Familieangehörige reisten im 1939 nach Deutschland aus.

Das hinterlassene Bertschy's Erbe wurde so richtig erst nach der Wiederherstellung der staatlichen Unabhängigkeit – nach 1991 in ihrer Bedeutung begriffen. Die Architektur und Städtebauverwaltung Liepaja veröffentlichte eine Untersuchung der Autoren Liga Sane-Alksne und Uldis Pilens mit dem Titel „Architekturwegweiser durch Liepaja“. Mitte

der neunziger Jahre, auf Anregung der Künstlerin Irina Tire, begann der Verein „Optimistenkreis“ den Alten Friedhof in Ordnung zu bringen. Auf ihm ist beerdigt nicht nur P. M. Bertschy, sondern auch der ehemalige Bürgermeister Karl Gotlieb Sigismund Ulich, und es befindet sich da die sehr prachtvolle, von Bertschy projektierte Gruft der Familie Stünzi.

Die Vorsitzende des Deutsch-Lettischen Begegnungszentrums Taisija Hristolubova erzählt: „Die Leiterin der Bibliothek in Jaunliepaja Ilga Auza, hatte Kontakte zum Urenkel des berühmten Architekten – Peter Bertschy gefunden, der anfänglich die Tätigkeit der Freimaurer in Lettland erforschen wollte. Gegenwärtig bereiten wir eine Untersuchung mit dem Titel „P. M. Bertschy – Virtuose der Baukunst“ vor und haben schon das gleichnamige Projekt bei der Deutschen Botschaft eingereicht. Wir hoffen auf ihre Unterstützung sehr und werden dann im Sommer seine Urenkelin Angelika Bertschy empfangen und auch eine Arbeitswerkstatt in Daugavpils veranstalten können, wo P. M. Bertschy gleich nach dem Studium in Petersburg seine erste Arbeitsstelle als Architekt erworben hatte“.

Sarmite Strausa

Aus der regionalen Zeitung „KURSAS LAIKS“ vom 3. Februar 2010, übersetzt von Elvira Spinga

*28.01.2010.

Berči pelnījis nopietnāku pētījumu

Kopš augusta vidus Liepājas Vēstures un mākslas muzeja mazajā zālē atvērta izstāde, kas veltīta Liepājas arhitektam Paulam Maksim Berči – “160 sakrālās celtnes”, kas būs skatāma vismaz līdz oktobrim.

Ražīgais un talantīgais arhitekts sabijis pilsētas dienestā vairāk nekā 30 gadus (no 1871. gada). Liepājai tas bija izaugsmes laiks – posms ceļā no mazpilsētas uz nozīmīgu rūpniecības un ostas pilsētu, cara galma iemīlotu kūrortu un cietskāni, vienlaicīgi arī laiks bez karadarbības postījumiem. Berči pilsētai atstātais milzīgais mantojums ir pelnījis plašāku izstādi vai izstāžu virkni, nopietnu pētījumu un grāmatu.

Muzejā rīkotajā izstādē skatāmi tikai luterāņu un mozusticīgo kulta ēku projekti (ja neskaita Jaunliepājas ielu tīkla plānojumu un minēto diplomdarbu), arī uzmērījumi baznīcu pārbūvēm. Luterāņu dievnamos arhitekts lietojis pārsvarā neogotiskās arkas un velves, to skaitā ceturtajai Sv. Annas baznīcas ēkai, kura uzcelta no sarkaniem ķieģeļiem (iepriekšējās bija koka būves). Augstais tornis sāks būvēt 1872.gadā, bet pamatapjoms pabeigts tikai 1893.gadā.

Izstāžu zālē eksponēts arī arhitekta projektu skapītis ar seklām atvilktnēm, kurš acimredzot 1939.gadā līdz ar projektiem par 1200 latiem atpirkts no dēla atraistes pirms došanās uz Vāciju.

Arhitekts ar lielo burtu – stilu un

ainavu virtuozs P. M. Berči (1840 – 1911) dzimis Berlīnes tuvumā, Berlīnē aizsākusies viņa izglītība, kas noslīpēja Pēterpils Ķeizariskajā mākslas akadēmijā, kur 1864.gadā H.Šēla vadībā diplomdarbā projektēja ārpuspilsētas rezidence, kura ieturēta vēlīnā klasicisma tradīcijā.

1871.gadā izturot konkursu, Berči iegūst Liepājas (un Grobiņas) pilsētas arhitekta vietu ar 800 rubļu gada algu, kā arī veiksmīgi uzsāk privātpraksi, kuru vēlāk turpina viņa dēls Maksis Berči. Tam simbolisks apliecinājums ir arī tas, ka tēva būvētajam savrupnamam ar neorenesanses rotājumu Peldu un Kr.Valdemāra ielu stūrī dēls uzbūvē otro stāvu.

Tēva darbības laiks bija visnotaļ vēsturisko stilu atdarinājumu un sajaukumu laikmets, tomēr jāapbrīno, cik veikli un organiski arhitekts lietojis dažādo stilu būvelementus un rotājumus. Vēl lielāku apbrīnu izsauc apstākļi, ka visas būves lieliski iesēdinātas ainavā – apgabaltiesa (tagadējā Dome), Nikolaja ģimnāzija (tagad tehnikums Avotu ielas galā) ar grieķu un romiešu detaļām, tālaika miertiesas Republikas ielā (tagadējā pilsētas tiesa) ar skarbu sarkano ķieģeļu romāniku. Apbrīnas vērtā ir arī 19.gs amatniecība – profilētie ķieģeļi, rūpīgais mūrējums, logi un durvis utt.

Arhitekta uzmanība veltīta arī gotikas smailarku lietojumam, kas joprojām aplūkojamas tā sauktajā sarkanā veikala ēkā, kas izcili novietota Peldu un Toma ielu stūrī.

Par arhitekta ainavisku veiksmi uzskatāma Kūrmājas prospekta svešautiešu tirgotāju savrupnamu rindas ievadā skarbi cēlā Valdemāra laika neoromāniskā Jūras skola ar stilizētu bākas tornīti un iepretī novietotā dzejiskāka ķieģeļu neoromānika nesenā aptiekas ēka Kūrmājas prospektā 12.

Tāpat apbrīnojamas ir neoromānikas cirkuļa pusapaļās logu arkas un ornamentī ires namam Kr.Valdemāra ielā 16. Bet blakus esošais 14.nams ieturēts neorenesanses izsmalcinātajā garšā ar detaļu greznumu gan ārpusē, gan iekštelpās.

Vēl neorenesanses elementus arhitekts iekļāvis Bonica kafejnīcā (vēlāk ēdnīca Kosmoss, tagad tirdzniecības centrs) un Romas viesnīcas ielas un iekšējā pagalma fasādē (greznie metāla lukturi gan nesen noskrūvēti).

Tostarp peldu iestāde (būvēta 1902.gadā) Džordža Vašingtona prospektā (tagad Peldu ielas līkajā galā) ar doriskām (strupām) kolonnām jau pieskaitāma pēcjuģendstila neoklasicismam; kas arī uzskatāma par arhitekta veiksmi.

Ar cieņu un nopietnību projektētas arī cita rakstura celtnes – pilsētas slimnīcas izklaidus korpusi, Liepājas cietums, kur sēdējuši arī divi ministri (Rainis un Miķelis Valters), Korķa un Eļļas fabrikas un citas ražotnes. ♦

Valdis Mackars
„Rīta Ekspresis”, 28.08.2000.

Bertschy hat eine ernstere Forschungsarbeit, sogar ein Buch verdient

Seit Mitte August ist im kleinen Saal des Museums für Geschichte und Kunst Liepaja die Ausstellung der Kirchenbauten des Libauer

Architekten Paul Max Bertschy 160 eröffnet.

Der produktive und talentvolle Architekt arbeitete im Dienste der

Stadt mehr als 30 Jahre (seit 1871). Für Liepaja war es die Zeit des Wachstums – der Weg von einer Kleinstadt zur bedeutsamen

Industrie – und Hafenstadt, zu einem beliebten Kurort und einer Festung des Zarenreiches, gleichzeitig auch eine Zeit ohne Kriegsverwüstungen. Doch das von Bertschy hinterlassene bedeutende Erbe bildet eine umfangreichere Ausstellung, könnte aber einer Ausstellungsreihe Materialien geben, hat sogar eine ernste Erforschung und ein Buch verdient.

In der vom Museum organisierten Ausstellung sind nur die Projekte zu den lutherischen und mosusgläubigen Sakralbauten zu sehen (abgesehen von der Planung des Strassennetzes in Neulibau und der erwähnten Diplomarbeit), auch die Aufmessungen für den Kirchenumbau enthalten. In den lutherischen Gotteshäusern benutzte der Architekt hauptsächlich die neogotischen Bögen und Gewölbe, auch darunter in der vierten St. Annenkirche, die diesmal aus roten Ziegeln gebaut wurde (die früheren sind Holzbauten gewesen).

Ihren hohen Turm begann man im Jahre 1872 zu bauen, aber das Fundament wurde erst 1893 beendet. Im Ausstellungssaal ist auch der Projektschrank des Architekten mit flachen Schubläden ausgestellt, der vermutlich 1939 zusammen mit seinen Projekten von der Witwe seines Sohnes und (ebenfalls Architekten Max Bertschy), vor der Umsiedlung nach Deutschland, für 1200 Lat an das Museum verkauft wurde.

Architekt "vom großen Buchstaben" (so nennt man in Lettland einen solchen Könnner) Virtuose des Stils und des umgebenden Geländes P. M. Bertschy (1840 – 1911), geboren nicht weit von Berlin, begann in Berlin die Ausbildung, die an der kaiserlichen Kunstakademie von St. Petersburg erweitert wurde, und dort projektierte er unter der Leitung von H. Scheel als Diplomarbeit eine Vorstadtresidenz nach der Tradition des Spätklassizismus.

Nach einer Stellenausschreibung für den Posten eines Stadtarchitekten im Jahre 1871 wird Bertschy als Libauscher (und

Grobinscher) Stadtarchitekt mit 800 Rubeln Jahresgehalt eingestellt. Sein Baubüro arbeitet mit Erfolg, das später von seinem Sohn Max Bertschy weitergeführt wird. Als bleibender Nachweiß seiner Arbeit gilt unter anderem auch von ihm aufgesetzte das zweite Stockwerk auf dem von seinem Vater erbaute Einfamilienhaus an der Einmündung der Bade- und Kr. Valdemara-Strasse mit Renaissance Verzierung.

Die Wirkungszeit des Vaters, P. M. Bertschy, war das Zeitalter der Nachahmung und Mischung der historischen Stile, doch man muss bewundern, wie geschickt und organisch der Architekt die Bauelemente und Verzierungen von verschiedenen Stilen benutzte. Noch grössere Bewunderung fordert der Umstand, dass seine Bauten vorzüglich in die Landschaft passten- das Gebietsgericht (jetzt der Stadtrat), das Nikolajgymnasium mit griechischen und römischen Details (jetzt das Technikum am Ende der Avotustrasse), das damalige Gerichtsgebäude aus roten Ziegeln, im strengen romanischen Stil gebaut, in der Republikstrasse (jetzt das Stadtgericht).

Bewunderungswert ist auch das Handwerk des 19. Jahrhunderts- die gestalteten Ziegel, die sorgfältige Mauerung, die Fenster und Türen u.s.w.

Die Aufmerksamkeit des Architekten richtete sich auch auf die Anwendung der gotischen Spitzbögen, die noch heute zu sehen sind wie beim sogenannten "roten Kaufladen", der hervorragend an der Kreuzung der Peldu- und Tomastrasse liegt.

Als landschaftsgestalterischen Erfolg des Architekten kann man zu Beginn seiner Tätigkeit die Reihe von Einfamilienhäusern der ausländischen Kaufleute auf dem Kurhausprospekt ansehen, die in der Voldemarszeit* rauhe und edle neoromanische Seefahrtsschule mit stilisierten Leuchttürmchen und ihr gegenüber die poetische Ziegelneoromanik der früheren Apotheke auf dem Kurhausprospekt.

Ebenso bewunderungswert sind die vielen halbrunden Fensterbögen und die Ornamente des Miethauses in der Kr.Valdemara-Strasse 16. Auch das nebenan befindliche Haus 14 ist mit großem Geschmack der Neorenaissance mit Detailpracht von aussen, sowie auch in den Innenräumen geschaffen.

Dazu hat der Architekt die Elemente der Neorenaissance im Cafe Bonitz (der späteren Speisehalle Kosmos, jetzt ein Einkaufszentrum) und an der Strassenfassade und am Innenhof des Hotels de Rome eingefügt (die prachtvollen Metallaternen ist aber leider neulich abgeschraubt worden).

Weiter die Badeanstalt (1902 gebaut) am Georg-Washingtonprospekt (zur Zeit am den krummen Ende der Badestrasse) mit den dorischen Säulen; sie ist dem Neoklassizismus des Nachjugendstils zuzuschreiben, sie ist auch als ein Erfolg des Architekten anzusehen.

Mit Respekt und Ernsthaftigkeit sind auch Bauten anderen Charakters projektiert worden, wie – die verstreut liegenden Krankenhausgebäude, – das Libausche Gefängnis, in dem auch zwei Minister gesessen haben (Rainis und Mikelis Valters), – die Korken – und Ölfabriken und andere Wirtschaftsbauten. ♦

*Valdis Mackars
Artikel aus der Zeitschrift „Rita
Ekspreis“ vom 28. August 2000
Übersetzt von Elvira Spinga*

*Kr.Valdemar war Begründer der Seefahrtsschule in Lettland.

Būvmākslas virtuozs

Arhitektam Paulam Maksim Berči – 155

Nav jābūt īpaši erudītam arhitektūras vēstures un stilu zinātajam, lai Liepājas vidē ievērotu 19.gs. otrajā pusē būvētos sarkanā ķieģeļa arhitektūras pieminekļus. Fabrikas, skolas, noliktavas, bijušās kazarmas, sabiedriskās būves, baznīcas, savrupmājas un villas vieno sarkanā ķieģeļa mūri, kurus atdzīvina tikai Liepājas arhitekta Paula Maksa Berči (1840 – 1911) domai un rokai raksturīgie celtniecības un fasāžu apdares paņēmieni.

P. M. Berči dzimis 1840.gada 1.janvārī netālu no Berlīnes Štrausbergā. Sākotnējo arhitekta izglītību viņš ieguva Vācijā. Šeit P. M. Berči mācījās un pabeidza reālskolas pilnu kursu. Izcilā Berlīnes būvmākslinieka Karla Fridriha Šinkela vadībā jaunā arhitekta talants tika virzīts atbilstoši 19. gs. otrās puses historisma arhitektūras prasībām. Turpmākā P. M. Berči izglītošanās saistījās ar Pēterburgas Ķeizarisko mākslas akadēmiju.

Būvmākslinieka atestāta iegūšanai arhitekta H. Šēla vadībā tapa villas projekts diplomdarbam ar nosaukumu „Landhaus am Flusse”.

Pēc šīs mācību iestādes beigšanas P. M. Berči no 1869.g. līdz 1871.g. strādāja Dinaburgā (Daugavpilī). Pēc Kurzemes guberņas valdes publicētā uzaicinājuma par pilsētas arhitekta nepieciešamību Liepājai un Grobiņai ar 800 rubļu gada atalgojumu P. M. Berči 1871. gadā ieradās Liepājā. Tā paša gada martā viņš pārņēma pilsētas arhitekta uzdevumu pildīšanu. Izveidojās arī Berči privātais būvprojektu birojs, kura darbība turpinājās līdz 1935. gadam. Pēc tēva nāves 1922. gada 2.martā darbu turpināja 1871. gada 22.jūlijā dzimušais arhitekta dēls Maksis Berči, kura rokraksts redzams Liepājas 20. – 30. gadu apbūvē.

Līdz 1902.gadam P. M. Berči

bija pilsētas arhitekts un tādejādi guva vienreizēju iespēju gandrīz vienpersoniski veidot moderno kapitālisma perioda Liepāju.

Savā arhitekta darbībā P. M. Berči izmēģināja roku gandrīz visos vēsturiskajos stilos. Taču vistuvākā viņam bija viduslaiku māksla – romānika un gotika. Viena daļa arhitekta darbu pazīstamās sabiedriskās celtnes (Apgabaltiesas nams, Nikolaja ģimnāzija u.c.) un kādreiz lepnie dzīvojamie nami celti, lietojot apmetumu un samērā sarežģītu fasāžu risinājumu. Taču viņa darbības galveno līniju zīmogojusi mīlestība pret sarkanā ķieģeļa arhitektūru. Tā tika iemūžināta gotikas un romānikas stilā celtajās ēkās.

1892.gadā projektētais Sv. Annas baznīcas tornis Liepājā, Cesvaines baznīca (1874.g.), Ventspils rātsnams (1875.g.) un pretstatā šīm celtnēm daudzās P. M. Berči projektētās praktiskās būves, noliktavas, fabriku korpusi, muižu saimniecības ēkas ir divas funkcionāli un arhitektoniski atšķirīgas ēku grupas, kurās izpaužas viņa arhitekta rokraksts.

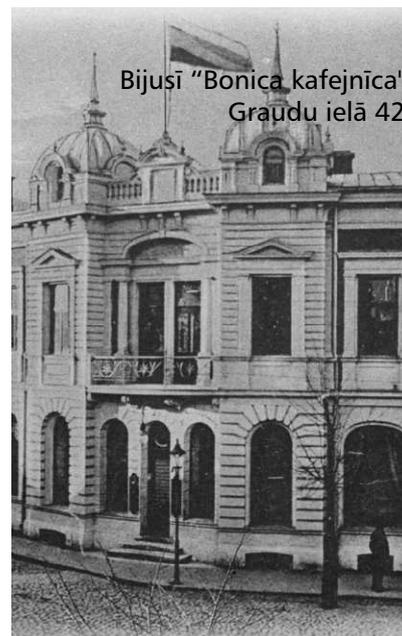
P. M. Berči izstrādājis arī ansambļu vai atsevišķu ēku projektus gandrīz visām Liepājas fabrikām, kuras 19. gs. otrajā pusē pilsētā radās viena pēc otras. Tās ir Vikandera un Larsona korķa un linoleja fabrika, Kīlera eļļas fabrika, tēraudliešanas un mašīnbūves fabrika „Fenikss”, drāšu fabrika „Bekers un Co”, ādu fabrika „Korona”, analīna krāsvielu fabrika, darbarīku fabrika „Pluto” u.c. Arhitekts arī šeit parādīja, ka ražošanas objekts var iegūt pilnvērtīga būvmākslas darba atveidu, ja tam kā ierosme kalpo kāda vēsturisko laiku būve. Piemēram, Kīlera eļļas fabrikas ražošanas ēkas, noliktavas un tornis veido harmonisku nocietinājuma ansambli ar „sargtorni”, kurš pilda ūdenstorņa funkcijas.

Pēc P. M. Berči projektiem ir būvētas vairāku Liepājas ievērojamāko dzimtu kapliņas - mauzoleji. Taču tie diemžēl atradās galvenokārt pilsētas Vecajos kapos, kuru pašreizējais izskats ir spilgta liecība sociālisma laika domāšanas absurdam prakticismam. Šo kapu postīšanas rezultātā bez pēdām pazuda arī Berči dzimtas kapa vieta ar izteismīgo marmora kapa plāksni. Drupās ir pārvērtusies neogotikas stilā būvētā Liepājas bāriņu nama priekšstāvju A. Vītes un L. Hikes kapliņa. Tuvu sabrukumam ir izlauzītā ievērojamā pilsētas galvas K. G. S. Ūliha kapliņa.

Pēdējiem spēkiem cenšas turēties kādreiz ļoti iespaidīgās Stinci ģimenes kapeņu paliekas, kuras arkā savulaik bija novietota Dzenovas tēlnieka Fabiani 1882. gadā darinātā skulptūra „Augšāmcelšanās”. Tā uzskatāma par vienu no vērienīgākajiem Latvijas kapu pieminekļiem. Pašlaik tā atrodas Rundāles pils muzeja drošajā aprūpē. ♦

Jānis Gintners

No Liepājas kalendāra, 1995

Bijusī "Bonica" kafejnīca
Graudu ielā 42

Virtuose der Baukunst

Architekt Paul Max Bertschy -155

Man braucht in der Architekturgeschichte und im Stil nicht besonders gelehrt zu sein, um in der Mitte von Liepaja die Architekturdenkmalen aus roten Ziegeln, gebaut in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts, zu bemerken. Fabriken, Schulen, Speicher, ehemalige Kasernen, öffentliche Bauten, Kirchen, Einfamilienhäuser und Villen vereinigen Backsteinmauern, die Gedanken und den charakteristische Handgriff des Baus und der Fassadenaufmachung des Libauer Architekten Paul Max Bertschy (1840 – 1911) zum Leben gerufen haben.

M. P. Bertschy wurde am 1. Januar 1840 nicht weit vom Berliner Strausberg geboren. Die anfängliche Architekturausbildung erlangte er in Deutschland. Hier lernte er und beendete die Realschule erfolgreich. Unter der Leitung des hervorragenden Baukünstlers Friedrich Schinkel wurde das Talent des jungen Architekten entsprechend den Anforderungen der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts an die historische Architektur geleitet. Die weitere Ausbildung von M. P. Bertschy wurde mit der Kaiserlichen Kunstakademie Petersburg verbunden.

Für das Erlangen des Diploms des Bauingenieurs unter der Leitung des Architekten H. Schell entstand das Diplomprojekt mit dem Titel „Landhaus am Flusse“.

Nach der Beendigung dieser Lehranstalt war M.P.Bertschy von 1869 bis 1871 in Dünaburg (Daugavpils) tätig. Nach der durch die Verwaltung des Gouvernements Kurland veröffentlichten Annonce über die Notwendigkeit eines Architekten für Libau und Grobin mit der Entlohnung von 800 Rubeln pro Jahr, kam M.P.Bertschy 1871 in Libau an. Im März des selben Jahres übernahm er den Posten des Stadtarchitekten.

Man gründete auch das private Bauprojektbüro, dessen Tätigkeit bis

zum Jahre 1935 fortgesetzt wurde. Nach des Vaters Tod am 2. März 1911 setzte sein Sohn Max Bertschy, dessen Handschrift in der Bebauung von Liepaja aus den 20. – 30-er Jahren zu sehen ist, das Werk fort.

Bis zum Jahre 1902 war M. P. Bertschy Stadtarchitekt und erwarb die einmalige Möglichkeit, Libau fast eigenhändig in der modernen Kapitalismusperiode zu formen.

In seiner Tätigkeit als Architekt versuchte sich M. P. Bertschy in fast allen historischen Stilarten. Doch am nächsten war ihm die Kunst des Mittelalters Romanik und Gotik. Ein Teil seiner architektonischen Werke die bekanntesten öffentlichen Bauten (das Gebäude des Gebietsgerichtes, das Nikolai-gymnasium u.a.) und einst stolze Wohnhäuser wurden bei der Anwendung von Verputz gebaut und vergleichsweise viele von M.Bertschy entworfene Bauten, Speicher, Fabrikgebäude.

Wirtschaftsgebäude der Güter sind zwei funktionell und architektonisch unterschiedliche Baugruppen, in denen seine Handschrift ihren Ausdruck findet.

M.P.Bertschy hat auch Projekte für Ensembles oder einzelne Gebäude für fast alle Fabriken Libaus entworfen, die in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts eine nach der anderen entstanden sind. Das sind Vikander und Larsen Korkenfabrik Killer

Ölfabrik. Stahl-und Maschinenbaufabrik „Fenikss“, Drahtfabrik „Becker und Co“, Lederfabrik „Korona“. Anilinfarbfabrik, Arbeitsgerätefabrik „Pluto“ u.a. . Auch hier zeigte der Architekt, daß das wirtschaftliche Bauobjekt, wenn ihm ein historischer Bau zur Anregung dient, eine vollwertige Nachbildung vom Werk der Baukunst erhalten kann, wie z.B. die Wirtschaftsgebäude der Killer Ölfabrik. Die Lagerräume und der Turm bilden das harmonische Befestigungsensemble mit dem

„Wachturm“, der die Wasserturmfunktion erfüllt.

Nach dem Entwurf von M.P.Bertschy wurden auch mehrere Familiengruften – Mausoleen bedeutender Libauer gebaut. Doch diese befinden sich hauptsächlich auf dem alten Friedhof, dessen jetziges Aussehen das krasse Zeugnis der sozialistischen Zeit mit einer absurden Praxis ist. Infolge der Verheerung dieses Friedhofes verschwand auch die ausdrucksvolle Marmorgrabtafel der Grabstätte der Familie Bertschy ohne Spuren.

In die Ruinen verwandelte sich die im neogotischen Stil gebaute Gruft von den Vorgängern des Libauer Waisenhauses A. Vite und L. Hicke. Nahe dem Untergang ist die ausgeplünderte Gruft des Stadthauptes C.G.S. Ulich. Mit letzter Kraft bemühen sich die Reste von der einst eindrucksvollen Familiengruft von Stinci standzuhalten, in deren Arke ihrerseits die Skulptur des Genfer Bildhauers Fabiani „Die Auferstehung“, geschaffen im Jahre 1887, eingebracht wurde. Sie wird zu einem der großzügigsten Grabgedenken Lettlands gezählt. Zur Zeit befindet sie sich im Schlossmuseum Rundale in sicherer Pflege. ♦

*Janis Gintners
Aus dem Liepajer Kalender
Von 1995*

Übersetzt von Taisija Hristolubova

Berči mantojums turpina pārsteigt

Klātesot pazīstamākajiem pilsētas arhitektiem, vēsturniekiem un kultūras darbiniekiem, šonedēļ Liepājas muzejā atklāja Paula Maksa Berči 170 gadu jubilejai veltīto vēsturisko liecību izstādi, kas vēsta par Berči laiku Liepājas arhitektūrā no 19. gadsimta otrās puses līdz 20. gadsimta sākumam.

Liepājas muzejs ir arī pirmā ēka Liepājā, pie kuras piestiprināja P.M.Berči 170 gadu jubilejai par godu izgatavoto zīmi – misiņa plāksnīti ar slavenā arhitekta parakstu. Šādas zīmes šogad parādīsies vēl pie vairākiem desmitiem P.M.Berči projektēto namu, ko liepājnieki un tūristi varēs iepazīt arī īpaši veidotā maršrutā pa Liepāju. „Šogad* aprit tieši 75 gadi, kopš muzejs atrodas P.M.Berči projektētajā ēkā, un iznāk, ka izstādi atklājam ne tikai arhitekta jubilejas mēnesī, bet arī par godu šai nozīmīgajai jubilejai,” stāsta Liepājas muzeja vadītāja Dace Kārklā.

Izstādi no muzeja fondiem,

kuros glabājas arī plaša Berči ģimenes dokumentu kolekcija, ir veidojis Liepājas muzeja direktora vietnieks krājumu darbā, Jānis Gintners. Viņš stāsta, ka no dokumentiem iespējams gūt priekšstatu ne tikai par P.M. Berči projektētajiem namiem, bet arī par Liepājas apbūvi kopumā un arī par citu Kurzemes pilsētu būvēm.

„Šī muzejā nav pirmā P.M.Berči veltītā izstāde, bet šoreiz centāties izlikt apskatei tos materiālus no fondiem, kas iepriekš nav izrādīti,” saka J.Gintners.

Lai gan P.M.Berči veikums liepājniekiem nav svešs, pat viņa darba pazinēji atzina, ka izstādē izliktie dokumenti vēlreiz apliecina, cik milzīgs ir slavenā arhitekta atstātais mantojums mūsu pilsētā. Ar roku zīmētie namu projekti ir kā vēstules no vēstures, kas ļauj izpētīt katru P.M.Berči slavenu namu pa ķieģelītim vien. „It kā zinām, cik daudz Liepājā ir slavenu sarkano ķieģeļu namu, kurus projektējis P.M. Berči, tomēr, ieraugot šos projektus vienuviet,

iespajds tik un tā ir pārsteidzošs, cik daudz un ražīgi arhitekts strādājis!” atzina izstādes apmeklētāji. Jauns aspekts daudziem bija arī Berči arhitektu dinastija – brālis Otomārs, dēli Makss un Gvido.

Bet vācu un latviešu tikšanās centra valdes locekle Ilga Auza piebilst, ka liepājniekiem jau kopš 1998.gada izveidojušies cieši kontakti ar P.M.Berči ģimeni un ka slavenā arhitekta mazmazdēls Pēteris Berči, līdz savai aiziešanai viņšaulē pērn, gandrīz katru gadu kopā ar vācbaltu tūristu grupām viesojies Liepājā. „Iepazīstinājām viņu ar vecvectēva veikumu pilsētā un uzņēmām viņu centrā kā mīļu viesi,” stāsta I. Auza. Viņa norāda, ka centrs apzinājis un uztur kontaktus arī ar citiem P.M.Berči mazmazbērniem – Angeliku, Klausu un Moniku. ♦

Anda Pūce, „Kurzemes Vārds”, 30.01.2010.

*2010

Bertschys Erbe überrascht immer wieder

In Anwesenheit von bekannten städtischen Architekten, Historikern und Kulturschaffenden wurde in dieser Woche im Liepajer Museum, anlässlich des 170. Geburtstages von Paul Max Bertschy die Ausstellung mit historischen Zeugnissen eröffnet, die über Bertschys Zeit in der Libauer Architektur von der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts bis zum Anfang des 20. Jahrhunderts erzählt.

Das Liepajer Museum ist auch das erste Gebäude in Liepaja, woran die kleine Ehrentafel aus Messing mit der Unterschrift des bekannten Architekten angebracht wurde, ausgefertigt anlässlich des 170. Geburtstages von P. M. Bertschy.

Solche Plaketten werden in diesem Jahr noch an mehrere Dutzende von P. M. Bertschy projektierten Gebäuden angebracht, die Liepajer Einwohner und Touristen selbständig bei ihren Stadtrundgängen kennenlernen werden können. „Im April dieses Jahres werden gerade 75 Jahre vergehen, seit der Zeit als das Museum in diesem von P.M. Bertschy projektierten Gebäude eingezogen ist. Somit haben wir die Ausstellung nicht nur dem Jubiläum des Architekten, sondern auch diesem bedeutenden Jubiläum zu Ehren eröffnet“, erzählte die Leiterin des Liepajer Museums Dace Karkla. Die Ausstellung, zusammen-

gestellt aus den Museumsbeständen, die auch eine umfangreiche Sammlung der Familiendokumente des Architekten beherrbergt, wurde vom Stellvertreter des Museumsdirektors für die Fondarbeit Janis Gintners gestaltet. Er sagte, dass anhand dieser Unterlagen man den Eindruck nicht nur von den Gebäuden, die P.M.Bertschy projektiert hat, sondern auch von Liepajer Bebauung im Allgemeinen, und überhaupt auch von den Bauten in anderen Städten Kurlands gewinnen kann. „Diese ist nicht die erste Bertschy gewidmete Ausstellung in diesem Museum, diesmal aber haben wir uns bemüht, solche Materialien

BERTSCHY — JAHR IN LIEPAJA

aus den Fonds auszustellen, die vorher nicht gezeigt worden waren“, sagte J. Gintners.

Obwohl der architektonische Beitrag von P. M. Bertschy den Liepajaner schon nicht fremd ist, so stimmten sogar die Kenner seiner Werke zu, dass die in der Ausstellung ausliegenden Dokumente nochmals davon zeugen, wie gross das vom berühmten Architekten in unserer Stadt gelassene Erbe ist. Auch die handschriftlich vorhandenen und ausgeführten Projekte sind wie Briefe aus der Vergangenheit, die jedes bekannte Gebäude von P.M. Bertschy entworfen, anhand seiner Ziegel erkennen lassen. Wir wissen, wie viele bekannte Bauten

aus roten Ziegeln in Liepaja erbaut worden sind, so sehen wir im Ergebnis überrascht wie viel und wie fruchtbar der Architekt doch gearbeitet hatte“, bestätigten die Ausstellungsbesuche. Ein weiterer Aspekt für viele sind auch die Bertschy's als Dynastie von Architekten- der Bruder Ottomar, die Söhne Max und Guido sind ebenfalls Architekten.

Das Mitglied des Deutsch-Lettischen Begegnungszentrums Liepaja Ilga Auza ergänzte, daß die Liepajaner schon seit dem Jahre 1998 enge Kontakte zu Bertschys Familie haben, und daß der Urenkel des berühmten Architekten Peter Bertschy sich bis zu seinem Tode im vorigen Jahre mit

deutschbaltischen Gruppen mehrfach in Liepaja aufgehalten hat. „Wir haben ihn mit dem Beitrag seines Urgrossvater für Libau bekanntgemacht und ihn immer im Begegnungszentrum als den lieben Gast aufgenommen“, sagte I. Auza. Sie sprach auch davon, daß das Begegnungszentrum auch Kontakte zu den anderen Nachfahren von P.M. Bertschy- Angelika, Klaus und Monika pflegt. ✪

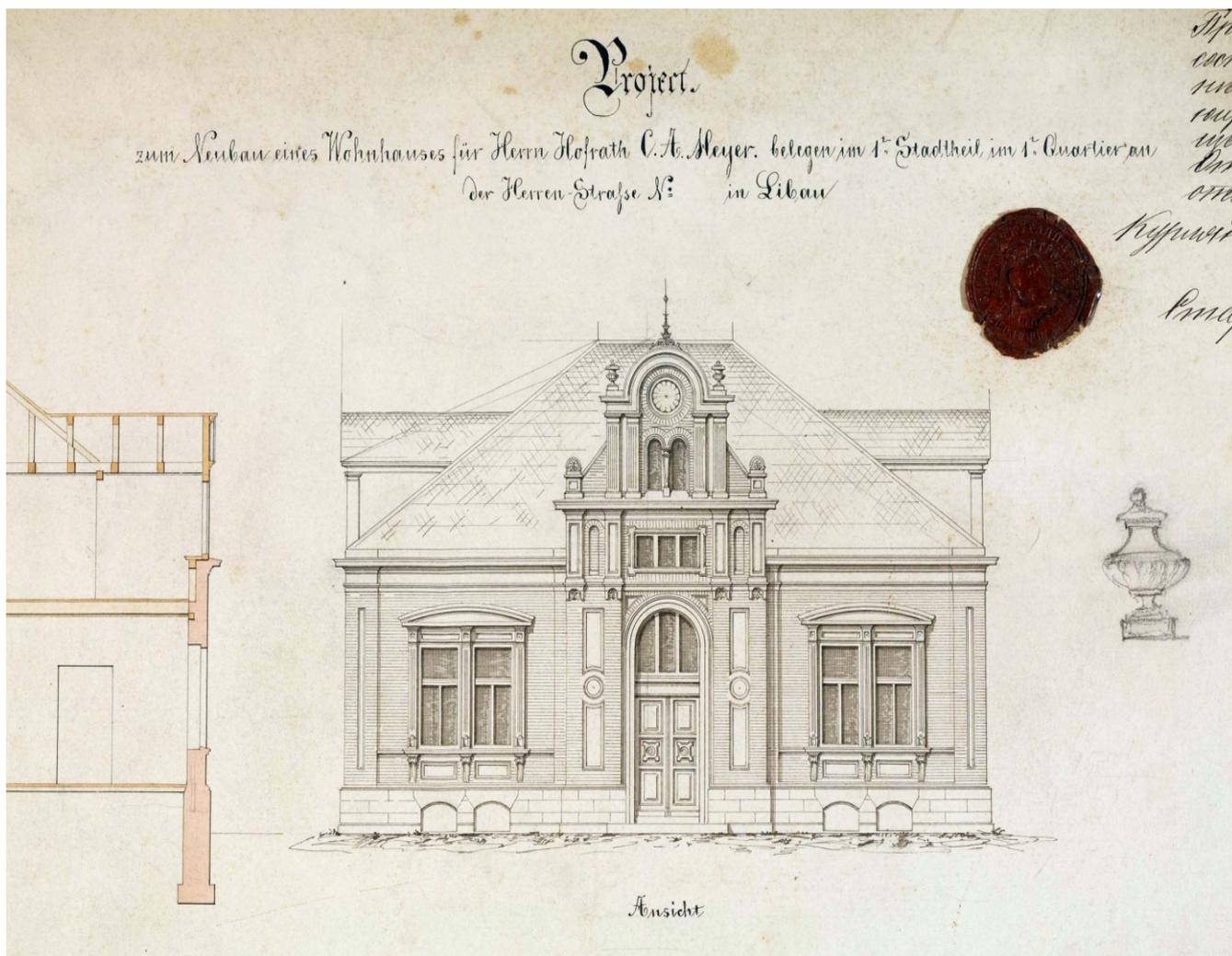
Anda Puce

Artikel aus der Zeitung

„Kurzemes vards“ /Wort aus dem Kurland/ vom 30.01.2010

Übersetzt von Taisija

Hristolubova

Tag der Deutschen in Silute

Tag der Deutschen in Silute (Šilutė)/ Litauen am 17. Juni 2010 auf Einladung des Vereins „Haide“.

Es ist zu sagen, daß unser Handglockenchor besondere Aufmerksamkeit mit seinem Konzert unter der Leitung von meiner Kollegin und auch Mitgliedern unseres Deutsch-Lettischen Begegnungszentrums Liepaja Astra Ziemele erweckt hat. Insgesamt sind außer der 12 Musikschueler auch 13 Erwachsene vom Verein mitgekommen.

T. Hristolubova

Vācu dienas Šilutē (Šilutė), Lietuvā, 2010.gada 17.jūnijā pēc biedrības „Haide“ ielūguma.

Liepājas Zvanu koris, VLTC biedres Astras Ziemeles vadībā, izpelnījās īpašauditorijas ievēribu.

Gewidmet dem 70. Gedenktag seit der Auswanderung /Umsiedlung/ der Deutsch-Balten nach Deutschland

➔ 5

In diesem Zusammenhang ist es aber zu sagen, daß unser Deutsch-Lettisches Begegnungszentrum Liepaja schon mehr als 15 Jahre lang eine recht wesentliche Erkennungs- und Ausbildungsarbeit führt, um die deutsche Geschichte und das deutsche Kulturerbe in Lettland zu erkennen und zu popularisieren, was uns so wichtig erscheint und zu unseren Schwerpunkten und Besonderheiten gehört. Wir sind an der Pflege der deutschen Sprache und Kultur, auch an Kontakten zu Deutschsprachigen interessiert und für jeden offen. Unser kulturelles und sprachliches Angebot ist für alle Interessenten unserer Stadt gemeint, und davon gehen wir bei der Planung unserer Tätigkeit aus. Die Arbeit, die geleistet wird, hat viel Gemeinsames mit der Arbeit der anderen deutschen Kulturvereine unserer Stadt Liepaja, weil wir nicht isoliert, sondern oft zusammenarbeiten, auch unsere Erfahrungen austauschen und einander mal nach Bedarf unterstützen.

Im Laufe dieser Jahre haben wir auch viele Gäste aus den deutschsprachigen Ländern bei uns aufgenommen und auch weiterhin aufnehmen, die als Touristen oder dienstlich nach Liepaja kommen, und auch nach Möglichkeit unterstützen, besonders in den Sommermonaten. Es ist dabei zu sagen, dass unser Deutsch-Lettisches Begegnungszentrum Liepaja auch langjährige Kontakte mit mehreren Deutschbalten unterhält, die uns regelmässig besuchen, denn viele von ihnen stammen aus unserer Stadt und Umgebung, und einigen Familien haben wir beim Suchen nach den Spuren ihrer Vorfahren geholfen und begleitet. Sie interessieren

sich rege fürs Leben in Lettland, auch für unseren Verein und sind uns auch für unsere Gastfreundschaft dankbar, worüber viele Dankbarkeitsworte in unserem Gästebuch zeugen. ✨

*Vorbereitet
von Taisija Hristolubova*

Pilsētā, kurā piedzimst vējš

Katrai pilsētai ir savi simboli – karogs, ģerbonis un nereti arī himna. Mūsu pilsētas himna ir „Pilsētā, kurā piedzimst vējš”, jo gandrīz vienmēr pie mums ir vējains laiks. Bet vācu valodas versijā himna saucas „Morgens am Meer der Wind entsteht” (no rīta pie jūras, kad izceļas vējš). Himnu komponējis Imants Kalniņš ar dzejnieka Māra Čaklā savdabīgā teksta vārdiem. Pēc Latvijas valsts jubilejas tika izveidotas 5 skulptūras, kuru tēli aizgūti no himnas teksta un

attēlo Liepājas pilsētu un tās iedzīvotājus. Akmeņkaļi Ģirts Burvis, viņa dēls un Kārlis Īle.

Skulptūrās attēloti laivinieks, vārna, „Dzintara” latvietis, telefonists uz telefona staba un *cilvēku mežs*. Skulptūras ir izvietotas Kūrmājas prospekta dažādās vietās un papildinās un paplašinās tūrisma maršrutu „Kā pa notīm”. Šis projekts tika finansēts no ES, jo arī krīzes laikā patriotismu un mīlestību pret savu pilsētu nedrīkst zaudēt. ✪

„Kurzemes Vārds”, 2010.gada 8.novembris

Vācijas vēstniecības pārstāvji Liepājā

2010.gada 14.novembrī, godinot kritušo vācu karavīru piemiņu, Liepājā ieradās Vācijas Federatīvās Republikas vēstniecības Latvijā pārstāvji no Rīgas. Vispirms piemiņas brīdis notika Ziemeļu kapos. Sekoja svētbrīdis pilsētas Centrālkapos, ko noturēja LELB Liepājas bīskaps Pāvils Brūvers, Romas katoļu Baznīcas Latvijā Dienvidkurzemes dekāns un Sv. Jāzepa draudzes prāvests Gatis Mārtiņš Bezdelīga un Vācu ev.lut. Baznīcas Latvijā Liepājas draudzes mācītājs Martins Grāls, piedalījās pilsētas Domes pārstāvji, NVO pārstāvji t.sk. Vācu-latviešu tikšanās centrs (VLTC) un

citi, Latvijas militārās godasardzes klātbūtnē. Noslēgumā viesus uzņēma VLTC. Jaunais Vācijas vēstnieks Latvijā (kopš 2010.gada augusta) Dr. Klauss Burkharts izrādīja lielu interesi par centra darbību un turpmāku aktīvu sadarbību. (Red.: Klātesošos uzrunāja arī Vīpke Brahe, vēstniecības 2. Sekretāre kultūras un preses, juridiskajos un konsulārajos jautājumos.) ✪

*Divu Tīringas studentu vārdā,
Kristians Rītingers*

Eine Stadt, wo der Wind geboren ist

Jede Stadt hat ihre Symbole- eine Fahne, ein Wappen und auch nicht selten eine Hymne. Die Hymne unserer Stadt Liepaja ist „Pilsēta, kurā piedzimst vējš“ (Eine Stadt, wo der Wind geboren ist), denn fast immer ist es bei uns windig. In deutscher Version heißt es aber „Morgens am Meer der Wind entsteht“. Die Hymne hat der Komponist Imants Kalnins auf den eigenartigen Text vom Dichter Maris Čaklais verfasst. Nach dem Jubiläum des Lettischen Staates wurden 5 Skulpturen gebildet, dessen Gestalten aus dem Text der Hymne genommen waren, die die Stadt Liepaja und ihre Einwohner symbolisieren. Die Bildhauer sind Girt Burvis und der Sohn und Karl Ille.

Die Skulpturen stellen einen Bootsführer, eine Krähe, einen „Bernstein“ – Letten, einen Telephonisten auf dem Mast und einen Menschenwald dar. Die Skulpturen sind auf verschiedenen Stellen des des Kurhausprospektes aufgestellt, und es wird die Tourismusmarschroute „Wie nach den Noten“ erweitert und vervollkommen. Dieses Projekt wurde durch die EU finanziert worden, denn man soll auch in der Krisenzeit den Patriotismus und Liebe zur seiner Stadt nicht verlieren. ✪

Entnommen der Zeitung „Kurzemes Vārds“ vom 8. November 2010 und übersetzt ins Deutsche von Elvira Spinga

Besuch des Deutschen Botschafters in Liepaja

Anlässlich des Volkstrauertages am 14.11.2010 lud der Deutsch-Lettische Verein in sein Kulturzentrum in Liepaja ein. Zunächst gedachten der Botschafter und Angehörige der Deutschen Botschaft in Riga, auch die Vertreter der deutschen Gemeinschaft die Toten der Weltkriege und alle Opfer totalitären Systeme auf dem Nordfriedhof. Anschliessend fand die Andacht auf dem Zentralfriedhof statt gemeinsam mit Vertretern des Stadtrates, weiter NGOS, drei Vertretern der

Kirchen und des lettischen Militärs, welches die Ehrenwache hielt.

Der Bischof Pavels Bruveris hielt die Lesung, der Pfarrer Martin Grahl von der Deutschen Evangelischen Kirche in Lettland sprach die Predigt und der Pastor Gatis Bezdeliga von der Katholischen Kirche Lettlands hielt die Andacht in lettischer Sprache.

Im Anschluss gab es einen Empfang im Deutschen Kulturzentrum (aller Beteiligten).

Der neue deutsche Botschafter Dr. Klaus Burkhardt erwies großes Interesse für unsere Aktivitäten und wünscht weiter einen regen Austausch. ✪

Im Namen zweier Studenten aus Thüringen Christian Ruettinger

Svinīgs kantāšu koncerts Liepājas Sv. Trīsvienības katedrālē

Ap 300 viesu 12.12.2010. baudīja kantāšu koncertu Liepājas Svētās Trīsvienības baznīcā, klausoties kantāti „Es ist umsonst, dass Ihr früh aufsteht“. Šo kantāti, ko izpildīja koris „Laiks“ Normunda Dregiņa vadībā, ir komponējis pazīstamais Baha skolnieks Gotfrīds Augusts Homilius, miris 1785.gadā Drēzdenē.

Arī šī darba nošu pieraksti tika atrasti, restaurējot Liepājas Svētās Trīsvienības baznīcas ērģeļu korpusu. Vēsturiskais atradums atklāj arī citu pazīstamu 18. gadsimta vācu komponistu darbus.

Liepājas 5.vidusskolas skolēni ir izpētījuši nošu krājuma neparasto vēsturi. Divi skolēni sarīkojuma laikā lasīja fragmentus no 127.psalma. Skolas skolēni Kantātes tēmai bija pievērsušies arī mākslas nodarbībās. Tekstu „Sorget nicht“ viņi bija uzrakstījuši Ziterlina rakstā un par šo tēmu izgatavojuši sienas avīzi ar attēliem.

Pēc koncerta viesi baudīja karstvīnu un cepumus.

Koncertu organizēja Vācu evaņģēliski luteriskā Baznīca Latvijā ar Vācijas vēstniecības Rīgā finansiālu atbalstu. ✿

www.riga.diplo.de

300 Gäste erfreuten sich am Kantatenkonzert in der historischen Dreifaltigkeitskirche in Liepaja

Rund 300 Gäste erfreuten sich bei einem Kantatenkonzert am 12.12.2010 in der Heiligen Dreifaltigkeitskirche in Liepaja an der Kantate „Es ist umsonst, dass Ihr früh aufsteht“. Diese Kantate, die vom Chor „Laiks“ unter Leitung des Dirigenten Normunds Dregiņš aufgeführt wurde, ist ein Werk des bekannten Bach-Schülers Gottfried August Homilius, der 1785 in Dresden verstarb.

Die entsprechenden Notenhandschriften waren bei der Restaurierung des Orgelgehäuses der Dreifaltigkeitskirche Liepaja wieder entdeckt worden. Der historischen Fund umfasst weitere Werke

namhafter deutscher Komponisten des 18. Jahrhunderts.

Schüler der 5. Mittelschule Liepaja hatten sich mit der außergewöhnlichen Geschichte des Notenfonds auseinander gesetzt. Zwei Schüler lasen während der Veranstaltung aus dem 127. Psalm. Auch im Kunstunterricht hatten die Schüler der Schule das Thema der Kantate aufgegriffen. Sie gestalteten den Satz „Sorget nicht“ in Sütterlin-Schrift und gestalteten für das Konzert eine Wandzeitung mit Bildern zu diesem Thema.

Im Anschluss an das Konzert gab es Glühwein und Kekse.

Das Konzert wurde organisiert von der Deutschen Evangelisch-Lutherischen Kirche Lettlands und mit finanzieller Unterstützung der Deutschen Botschaft Riga. ✿

www.riga.diplo.de

Vācijas vēstnieks apmeklē Latvijas ostas pilsētu Liepāju

Vācijas Federatīvās Republikas vēstnieks Latvijā dr. Klauss Burkhardta kungs 15.11.2010. oficiālā vizītē apmeklēja Liepāju ostas pilsētu Latvijas rietumos. Viņš tikās ar Liepājas Domes priekšsēdētāju Uldi Sesku, priekšsēdētāja vietnieci Silvu Goldi, detalizēti pārrunājot dažādas tēmas, piemēram, Liepājas attīstību kultūras un ekonomikas jomās. Vēl tika īpaši uzsvērtā veiksmīgā sadarbība starp Liepāju un tās

sadraudzības pilsētu Vācijā – Darmštati.

Liepājas 5.vidusskolas apmeklējuma laikā vēstnieks sarunās ar skolēniem varēja pārliacināties, ka tur vācu valodas apmācība notiek augstā līmenī. Liepājas 5.vidusskola ir viena no 15 Latvijas skolām, kuras sagatavos skolēnus II pakāpes vācu valodas diploma eksāmenam. Pēc eksāmena nokārtošanas, iespējams studēt Vācijā bez papildus vācu valodas prasmju pārbaudes. ✿

www.riga.diplo.de

Der deutsche Botschafter besucht die lettische Hafenstadt Liepaja

Der Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in der Republik Lettland, Herr Dr. Klaus Burkhardt, stattete der Hafenstadt Liepaja im Westen Lettlands am 15.11.2010 einen offiziellen Besuch ab. Er traf mit dem Bürgermeister Liepajas, Herr Uldis Sesks, sowie dessen Stellvertreterin Silva Golde zusammen. Sie informierten ihn unter anderem ausführlich über die kulturelle und wirtschaftliche Entwicklung Liepajas

KALEIDOSKOPS

10.februārī VLTC bija īpaša tikšanās, veltīta *romancei**. Viesi – mūziķu apvienība – Marianna Matvejeva, Olga Paulauskiene un Sergejs Savčuks dziedāja krievu romances – romantiskas, mīlestībai veltītas dziesmas.

M.Matvejeva un S.Savčuks

A.Šūlmane-Kovaļova dziedāja romances vācu valodā

O.Dorenska atklāja klausītājiem šī mūzikas žanra rašanās un izaugsmes vēsturi. Pēc pasākuma O.Dorenska sacīja, ka mūziķi pavasarī gatavojas

und betonte die gute Zusammenarbeit zwischen den Partnerstädten Liepaja und Darmstadt.

Von dem hohen Niveau des Deutschunterrichts in Liepaja konnte sich der deutsche Botschafter bei einem Besuch der 5. Mittelschule und einem Gespräch mit den dortigen Schülern überzeugen. Die 5. Mittelschule Liepaja ist eine der inzwischen 15 Schulen in Lettland, die Prüfungen zum Deutschen Sprachdiplom II anbieten, welches die notwendigen Deutschkenntnisse zu einem Studium in Deutschland nachweist. ♦

www.riga.diplo.de

daudzus iepriecināt ar jaunu *sudraba laikmetam* veltītu programmu.

* *romance* – franču izcelsmes vārds; Spānijā 16.gs. tā sauca neliela apjoma melodisku dzejoli, kas tika komponēts.

Turpinot vācbaltu atstātā mantojuma Latvijā izpētes darbu, 2010.gada 3.martā VLTC notika lekcija par literātiem vācbaltiešiem un to darbiem, kuru vadīja Ilga Auza. Pateicoties LCZB šiem autoriem veltītajai grāmatu izstādei, radās iespēja iepazīties ar ļoti interesantiem literātiem.

12.maijā māksliniece Irina Tīre aicināja uz Eiropas dienai veltītu pasākumu ar mūziķes Austras Pumpures /"Goda liepājnieks – 2008" par mūža ieguldījumu, popularizējot latvisko dziesmas garu sabiedrībā, un par jaunatnes muzikālo audzināšanu/ ieguvējas, piedalīšanos.

Sākumā klausītājus mūzikā uzrunāja Izoldes Jūmkumsones pulciņa audzēknes ar skaistu un

daudzveidīgu repertuāru – gan klasisko mūziku, gan vācu un latviešu tautasdziesmām.

Tad koncertu dažādās valodās sniedza Austras Pumpure ar jauno mūziķu grupu no Liepājas Bērnu un

jauniešu centra (BJC) „Vaduguns”, Liepājā. Vairāk par pasākumu var lasīt: www.egineto.lv, sadaļā *Publikācijas*.

2010.gada 10.jūlijā VLTC notika vācbaltu rakstnieces Brigites Cimmeres (Brigitte Zimmer) grāmatas „Baltijas impresijas. Bērniības un jaunības atmiņas” atvēršanas svētki.

No kreisās: T. Hristoļubova, I. Auza, B. Cimmere, Dz. Šmite un Ļ. Solovjova

B.Cimmere dzimusi 1931.gadā Rīgā. Viņas tēvs strādāja Liepājas Pastā un bija atbildīgs par pasta sūtījumiem. Astoņu gadu vecumā ģimene izceļoja uz Vāciju. Latvija palikusi viņas sirdī līdz šim brīdim. Pasākumu vadīja Ilga Auza. Atmiņās dalījās arī Ērika Arāja, kura bērniībā pazina rakstnieces ģimeni. Speciāli B.Cimmerei tika izpildīta viņas sirdij vistuvākā latviešu dziesma.

18. augustā Liepājas Vācu-latviešu tikšanās centrā notika draudzīgs dzejas pasākums, kurā piedalījās LLRMK “Helikons”, biedrības “Tvorčestvo” un OLIMP. Pasākumu vadīja Ilga Auza un Ērika Birzkopa.

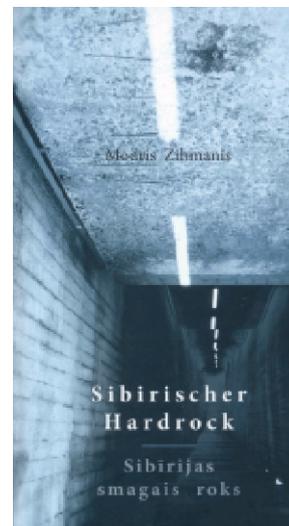
Trešdien, 27.oktobrī VLTC notika tikšanās ar dzejnieku Modri Zihmani. Dzeju no bilingvālās M. Zihmaņa grāmatas "Sibirischer Hardrock" /"Sibīrijas smagais roks" lasīja aktieris Jānis Kuplais, latviešu valodā, un Liepājas Draudzīgā aicinājuma 5. vidusskolas skolotāja Ineta Feldmane, vācu valodā. Muzicēja saksofonists Raimonds Pāvils. Ar M.Zihmaņa izdoto grāmatu apskatu iepazīstināja Ilga Auza.

2009.gada 18.augustā, kad krājums tika izdots, atvēršanas svētki notika Liepājas Pārštāvēniecībā Rīgā, kur bija aicināti Vācijas, Austrijas un Ungārijas Republiku vēstnieki Latvijā, pašvaldību pārstāvji, žurnālisti, literāti u.c.

Vairāk par krājumu un tā autoru Modri Zihmani www.egineto.lv, viņa *Dzejas istabā*.

DIE MESSE

Danke, dir, Erzeuger,
Der Du mir Flügel gegeben,
Danke Dir, göttliche Muse,
Die Du mir sie gebreitet!
Egal wo un wie sie fallen -
Sie haben mich dir entgegen,
Durch das Licht deiner Gnade
Und Christi.

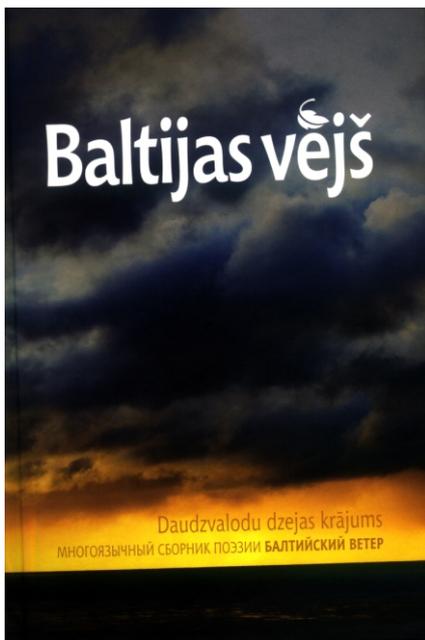

/Modris Zihmanis,
"Sibirischer Hardrock/ Sibīrijas smagais roks"/

2010.gada 3.novembrī VLTC notika nebijis pasākums - daudzvalodu dzejas krājuma "Baltijas vējš" atvēršana. Piedalījās izdevuma redkolēģijas pārstāvji, dzejnieki u.c. Muzikālo gaisotni uzturēja Jānis Imants Birzkops. Par ideju pastāstīja tās autore Ilga Auza. Projekta vadītāja Ērika Birzkopa dalījās, kā noritējis darbs.

Klausītājus uzrunāja krājuma redaktori Edvīns Tauriņš un Olga Krila, kura sacīja, ka krājuma nosaukums ir *Vēstures, mūzikas, poēzijas cienītāju Liepājas apvienības OLIMPs* dots. Pateicības vārdus teica arī Kirils Bobrovs, viens no dzejas autoriem, laikraksta "Kurzemes Vārds" žurnālists. Projekta koordinators Konstantīns Višockis sacīja, ka šāds dzejas krājums pie mums ir unikāls, jo Latvijā līdzīgs līdz šim nav izdots. Visiem grāmatas veidošanā iesaistītajiem tā tika dāvināta.

Pasākuma da-
libnieki izteica
domu, ka šo
sadarbību būtu
vērts turpināt,
domājot par
nākamo krā-
jumu.

Dr. Martins Grāls

*Vācu ev. lut. Baznīcas Latvijā
Liepājas draudzes mācītājs*

LŪGŠANA

Dzīvā Dieva vārds
un
izmisušas sirds kliedziens.

Dod vārdus, kur to nav,
ciešanu trulumā skaidrību,
mājas tam, kurš maldās.

Piešķir pamatu cerošam,
pamatu ticīgam,
mīlošam patiesību.

Lūgšanas pieķeras
Dieva vārdam.
Atsaucas
Ābramam aicinājumā.
Lūgšanas seko. Iezīmē
ceļu bezgalībā.

Kungs, KUNGS.

*No vācu valodas atdzejoja Inga Audere
ar mācītāja Mārtiņa Urdzes atbalstu*

Dr. Martin Grahl

Pfarrer des deutschen Gemeinden

GEBET

Wort des lebendigen Gottes
und
Aufschrei eines geschlagenen Herzens.

Gibt dem Sprachlosen Worte,
der Dumpfheit von Leiden Klarheit,
dem Umherirrenden Heimstatt.

Gibt dem Hoffenden Grund,
dem Glaubenden Weg,
dem Liebenden Wahrheit.

Beten klammert sich
an Gottes Wort.
Es beruft sich
auf den Ruf an Abram.
Beten folgt. Markiert
den Weg ins Unendliche.

Herr, HERR.

2010.gada 26. decembrī Vācu kultūras centrā
2.Ziemsvētkus kopā svinēja Vācu evaņģēliski luteriskās
Baznīcas Latvijā Liepājas draudze.

*Mācītājs Martins Grāls sveic klātesošos
Pfarrer Dr. Martin Grahl begrüsst alle*

Dziedāja ansamblis, ar vācu draudzes mācītāja
Martina Grāla (Martin Grahl) piedalīšanos. Muzikālo
pavadījumu sniedza Liepājas Sv.Trīsvienības
katedrāles ērģelnieks Voldemārs Bariss. Vācu
draudzes locekle un VLTC valdes locekle Ilga Auza
kristīgās dzejas "Baltā stunda dievamos" vārdā
sveica klātesošos un dāvināja mācītājam Grālam otro
kristīgo starpkonfesionālo almanahu "Kāp mīlestības
kalnā", kurā iekļauta arī viņa dzeja, atdzejota latviešu
valodā. /M.Grāla dzeja vācu valodā lasāma
www.kirche.lv/.

Botschaft der Bundesrepublik Deutschland Riga

Frehe Weihnachten und ein glückliches neues Jahr!

Der Reichstag, Sitz des Deutschen Bundestags/©Christa Guse, Berlin

wünscht
Dirk Dresselhaus
Deutsche Botschaft Riga

LIEPĀJAS
VĀCU-LATVIEŠU
TIKŠANĀS CENTRS
Stendera 5, Liepāja,
Katru trešdienu no plkst. 17.00
Telefons: 26588480; 6 34 24514
E-pasts: taisija.21@inbox.lv

www.kultur.lv
Deutscher Kulturverein Ventspils,
Ventspils Vācu kultūras biedrība

www.kalpot.lv
Liepājas Diakonijas centrs

Egineto.lv
(ienākt esība)

www.egineto.lv
kristīgā dzeja internetā

LIEPOZOLS GmbH "LIEPOZOLS"

Damit Sie einen kleinen Einblick in unserer Fertigung haben, schauen Sie sich doch unsere Homepage an [http:// www.liepozols.lv](http://www.liepozols.lv) Da sehen Sie Bilder aus unserem Programm: Küchenmöbel, Treppen und Türen, Verschiedene einzelne Möbel nach Ihrem Geschmack.

SIA "LIEPOZOLS"
Brīvības st. 88, Liepāja, LV 3401, Latvia
Tel. + 371 3420055 Mob. + 371 29296550
liepozols@liepozols.lv

IZDEVUMS TAPIS AR VĒR VĒSTNICĪBAS
LATVIJĀ FINANSIĀLU ATBALSTU

Par saturu atbild VLTC. Redkolēģija: Ilga Auza, Taisija Hristoļubova, Voldemārs Bariss.
Izdošanas darbu koordinēja Inga Audere. Iespiests LiePA.

40 Vāka foto: Irina Tīre (AFIAP), VLTC arhīvs.